

ÇOCUKLARIMIZA SAHİP OLMA DAVASI

-ÇOCUKLARIMIZI NASIL EĞİTELİM?-

Dr. Abdulkadir Turan

İstanbul 2011

İçindekiler

Muhterem Okuyucu;	4
Çocuk Eğitimi 1	5
Çocuklarımıza Sahip Olma Davası.....	5
Çocuk Eğitimi-2	12
KİMDİR ÇOCUK?.....	12
YAŞ TEK BAŞINA ÇOCUKLUĞU BELİRLEMEZ	13
ÇOCUĞA KARŞI SORUMLULUĞUMUZUN BAŞLANGIÇ VE SONU	13
İNSANIN ÇOCUK EĞİTİMİYLE İLGİSİNİN BAŞLANGICI.....	14
ANNE-BABANIN ÇOCUĞA KARŞI TEMEL VAZİFELERİ	15
Çocuk Eğitimi-3	16
“Çocuktur Ne Anlar Ki!”	16
Kutu.....	18
Çocuk 0-6 yaş döneminde,	18
Çocuk Eğitimi 4	20
Çocuklarımız Bizi Örnek Alır.....	20
SÖZLERİMİZLE DAVRANIŞLARIMIZ UYUMLU OLMALI	21
Kutu...Kutu...	22
Orta Yolu Bulmak Gerek	22
Kutu.....	23
Babalarının Yolundan Gitmeyen Çocuklar	23
Çocuk Eğitimi – 5	24
Çocuklar ve Sosyal İlişki	24
AİLE BÜYÜKLERİYLE İLİŞKİ ÖNEMLİ.....	24
Kutu..... kutu.....	26
Dede ve Neneleriyle Konuşamayan Çocuklar	26
SOKAK TERBİYEYE DÜŞMAN MI?	26
Çocuk Eğitimi 6	28
Hz. Lokman(as)’ın Oğluna Tavsiyeleri.....	28
KUTU..... KUTU..... KUTU..... KUTU.....	29
Hazırlık Safhası Önemli	29
İŞTE CENNETE YOLLANACAK BİR EVLAT İÇİN LOKMANÎ ÖĞÜTLER:.....	30

Çocuk Eğitimi 7	33
Çocuk Eğitiminde Ödül ve Ceza	33
ÖDÜL NEDİR?	34
NE ÖDÜLLENDİRİLMEMELİ?	36
CEZA NEDİR?	36
CEZA İLE İLGİLİ İKİ TEHLİKE	37
Kutu kutu	37
Camiden Uzaklaştıran Bir Ceza	37
Çocuk Eğitimi -8-	38
Tutumlarımızı Gelenekler Belirlememeli	38
Kutu..... kutu	41
Çocuk Eğitimi Konusunda Duyarsızlık	41
Çocuk Eğitim -9-	43
Önce İslami Şuur	43
Çocuk Eğitimi -10-	47
Çocuklarımızı Karamsarlığa Boğmayalım	47

Muhterem Okuyucu;

Yıllar yılı her birimizi “Çocuklarımı nasıl yetiştirebilirim?” kaygısında gördüm. Bu kaygı doğrultusunda eğitim bilimlerinde edindiklerimi konunun ilgili kaynakları ile buluşturup sizler için yazıya döktüm.

Mümkün oldukça anlaşılır bir dil kullanarak azami ölçüde faydalı olmayı çalıştım. Çabamızı zayi edecek hâllerin işlerimize karışmaması duasıyla sizi bu çalışma ile baş başa bırakıyorum.

Dr. Abdulkadir Turan

Çocuk Eğitimi 1

Çocuklarımıza Sahip Olma Davası

Ey iman edenler! Kendinizi ve ailenizi, yakıtı insanlar ve taşlar olan ateşten koruyun...”
(Tahrim: 6)

“Her çocuk, İslâm fitratı üzerine doğar. Sonra, anne-babası onu Hıristiyan, Yahudi veya Mecusi yapar.” (Hadis-i Şerif)

Çocuklarımızın biyolojik, yani bedensel anne-babası olduğumuz kadar, manevi olarak da onların anne-babası olmak istiyoruz. Bu yönde birbirini tamamlayan iki dileğimiz vardır:

1. Çocuklarımızın üzerinde bulunduğumuz hak İslam yolu üzerinde bulunmaları
2. Çocuklarımızın üzerinde bulunduğumuz hak İslam yolunda bizden daha ileride olmaları.

Çocuğunu dilediği yönde yetiştirmek, en önemli insan haklarından. Ne yazık ki içinde bulunduğumuz çağ, bize bu hakkı tanımamaktadır. Geçmişte anne-babanın çocuk üzerinde tam tasarruf hakkı vardı. Anne-baba dilerse onu kasabasında çift sürmeye verir veya sürünün çobanı yapar; dilerse ilme verir, ona âlimliğin yolunu açardı ya da sultanın adamlarına verir, onlardan onu asker yapmalarını isterdi.

Hâlbuki bugünün ulus devletleri, bizlere çocuklarımız üzerinde dilediğimiz şekilde tasarruf hakkı tanımıyor, çocuklarımızın üzerinde tasarruf ortağımız olma iddiasında bulunuyor.

Çocuk biyolojik olarak senin, ama fikir, yetenek ve ahlak olarak aynı zamanda bana aittir, diyor.

Bugünün ulus devletlerinde eğitim isteğe bağlı değildir, zorunludur; ulus devletler çocuğumuzu irademiz dışında bizden alıp kendi inancı doğrultusunda ve kendi ihtiyacına göre eğitiyor. Bize ait olan bir bedene kendi ideolojisini zorla yerleştiriyor. Bu eğitim; medya ile destekleniyor; çocuğumuzun ahlakına göz dikiliyor. Bu eğitim, sosyal etkinliklerle pekiştiriliyor. Farklı spor etkinlikleri özendirilerek çocuğumuzun yeteneği çalınıyor.

Bu vaziyet karşısında her birimiz, evlerin önünden çocukları kaçırıp kendi çetelerinin hizmetine vermek isteyen ya da onları köle tüccarlarına satıp para kazanan haramilere karşı nöbet tutan bir asker olmak durumundayız. Vazifemiz, çocuklarımızı haramilerden korumaktır.

Geçmişte sadece ülkeler işgal edilirdi; bugün beyinler ve kalpler de işgal ediliyor. Geçmişte tam ve görünür işgal vardı. Bugün yarım ve görünmeyen işgaller de vardır. Çocuğun bedeni evimizde; beyni ve kalbi başkalarının hizmetinde olabilir. Bu durumda çocuğumuz, hür görünür ama aslında başkalarının kölesidir.

Bir anlık gafletimiz, çocuklarımızın kapımızdan alınıp haramilere hizmetkâr edilmesine ya da zalim zenginlerin köşklarine, meyhanelerine hizmetçi yapılmasına neden olabilir.

Geçmişte, çocuk yetiştirmek tabii bir etkinlikti: Doğunca kulağına ezan okumak, güzel bir isim koymak, imkân varsa akikasını vermek, ekonomik koşullar doğrultusunda geçimini sağlamak, bir hocanın yanına verip ona Kur'an-ı Kerim öğretmek, evlenme çağına gelince onu evlendirmek...

Hâlbuki bugün çocuk yetiştirmek, bir mücadeledir; bir didişme, çarpışma alanıdır. Olağan durumda değiliz ve ancak şüursuzluk içinde, esir olmayı, köleleşmeyi göze alanlar olağanüstü durumlarda, olağan durumlarda olduğu gibi davranır.

Çocuklarını elde tutmak için bugün mücadeleyi göze alamayan, didişme ve çarpışmada tembel davranan yarın onları başkalarının dünyasında kendisine karşı savaştırılan bir düşman askeri olarak bulacak. Ayrı ümmetlerin insanı olarak baba evlat, anne-evlat karşı karşıya gelecek. Birbirleriyle boğaz boğaza kavgaya tutuşacaklar; kendisinin hak dediğine çocuğu batıl; batıl dediğine çocuğu hak diyecek. İnançlar değişecek, değerler değişecek, hayat şekli değişecek. Çocuk, anne babanın Kitabına küfredecek, ibadetiyle, ahlakıyla alay edecektir.

Pek çok zorlukla yüz yüzeyiz:

Bazı anne-babaların çocuklarını eğitimden uzak tutmaları bir haktır ama bir topluluğun tümünün çocuklarını eğitimsiz bırakması felakettir. Ayrı bir kapıdan esarettir. Koşullara teslim olmaktır. Çarpışma alanından topluca firar etmektir.

Çocuklarımız okuyacak, öğretmen olacak, doktor olacak, mühendis olacak. Ümmetin ve insanlığın ehl-i iman öğretmene, doktora, mühendise ihtiyacı var. Bu ihtiyaçların karşılanmasını hep kendimizden başkasına bırakamayız. Dünyanın terakkisini (ilerlemesini) geçmişte ta el sanatlarından başlayarak hep gayr-ı müslimlere bıraktığımız için gün geldi, tankı topu kapımızda, uçağı göğümüzde gördüğümüzde “Bu da ney?” diye panikledik.

Hedef, çocuğu hem okutmak hem de o okuma sürecinde İslam davasının bir mücadele ferdi olarak yetiştirmektir.

Çocuklarımız, sokağa inecek; çocuğu eve hapsedmek onu sakat bırakmaktır. Hedef, çocuğumuzu sokakta “Kim olduğunun şuuru içinde” tutmaktır.

Çocuklarımız, helal-haram sınırlarını dikkate alarak toplumun içine açılacak. Topluma açılmayan, toplumun kararına peşin teslim olmuş sayılır. Karar mekanizması içinde yer almayan bir toplumun yanlış kararlarının da peşinde sürüklenir. Hedef, çocuğu toplumdan soyutlamadan onu toplumun kötülüklerine ortak olmaktan alıkoymaktır.

Hedef, eğitim kurumlarının, sokağın, toplumun bizden alan değil, bize veren olmasını sağlayacak, kendi ayakları üzerinde durmakla yetinmeyip çevresini de kendisine benzetme mücadelesi veren bir evlat sahibi olmaktır. Hedef, hamdle, şükürle mü'mince bir keyifle izlenecek bir halef sahibi olmaktır.

İnşaallah bu yazı dizisiyle sizlere bu yönde yardımcı olmaya çalışacağız. İşimiz kolay, çünkü elhamdülillah, önümüzde Asr-ı Saadet'in insan yetiştirme projesi var. Her noktada o proje üzerinde duracağız ve o projeye daha iyi uyabilmek için insanlığın engin eğitim birikiminden yararlanacağız.

Konuyla ilgili ne kadar kavram varsa imkânlar el verdikçe hepsi üzerinde duracağız ve bunları elimizden geldiğince örneklendireceğiz. Örneğin, inşaallah, bu dizinin satırları arasında aşağıdaki cümleleri bulabileceksiniz:

-Seferberlik günlerinde doğal hukuk uygulanmaz. “Anne çocuğunu emzirmekle bile görevli değildir” gibi hukuki kuralların gündemde olacağı dönemlerden çok farklı bir dönemdeyiz. Bugün anne-baba bir yana, büyük kardeş de küçük kardeşi İslam üzerine yetiştirmekle görevlidir.

- Oyun, Rabbimizin çocukların uzuvlarının ne işe yaradığını anlamaları ve kendilerini keşfetmeleri için onların bünyesine yerleştiği bir programdır. Çocuğumuza oyun imkânı tanımak bir görevdir.

-Taklit, çocuğumuzun hayatı sorgulama ve uygulama yöntemidir. Çocuğumuza taklidi yasaklamak yerine onun taklit isteğini doğru yönlendirmemiz gerekir.

-Çocuk hafızası, ezber bilgidен yetişkinlerden güçlü ama muhakeme gerektiren konularda yetişkinlerin hafızasından daha zayıftır. Çocuğumuza öğrettiğimiz her şeyi hemen ondan istemek, bazen zulümdür...

Dua, öneri ve eleştirilerinizi eksik etmemeniz dileğiyle Allah'a emanet olunuz...

Ey iman edenler! Kendinizi ve ailenizi, yakıtı insanlar ve taşlar olan ateşten koruyun..." (Tahrir: 6)

"Her çocuk, İslâm fitratı üzerine doğar. Sonra, anne-babası onu Hıristiyan, Yahudi veya Mecusi yapar." (Hadis-i Şerif)

Çocuklarımızın biyolojik, yani bedensel anne-babası olduğumuz kadar, manevi olarak da onların anne-babası olmak istiyoruz. Bu yönde birbirini tamamlayan iki dileğimiz vardır:

1. Çocuklarımızın üzerinde bulunduğumuz hak İslam yolu üzerinde bulunmaları
2. Çocuklarımızın üzerinde bulunduğumuz hak İslam yolunda bizden daha ileride olmaları.

Çocuğunu dilediği yönde yetiştirmek, en önemli insan haklarından. Ne yazık ki içinde bulunduğumuz çağ, bize bu hakkı tanımamaktadır. Geçmişte anne-babanın çocuk üzerinde tam tasarruf hakkı vardı. Anne-baba dilerse onu kasabasında çift sürmeye verir veya sürünün çobanı yapar; dilerse ilme verir, ona âlimliğin yolunu açardı ya da sultanın adamlarına verir, onlardan onu asker yapmalarını isterdi.

Hâlbuki bugünün ulus devletleri, bizlere çocuklarımız üzerinde dilediğimiz şekilde tasarruf hakkı tanımıyor, çocuklarımızın üzerinde tasarruf ortağımız olma iddiasında bulunuyor.

Çocuk biyolojik olarak senin, ama fikir, yetenek ve ahlak olarak aynı zamanda bana aittir, diyor.

Bugünün devletlerinde eğitim isteğe bağlı değildir, zorunludur; devletler çocuğumuzu irademiz dışında bizden alıp kendi inancı doğrultusunda ve kendi ihtiyacına göre eğitiyor. Bize ait olan bir bedene kendi ideolojisini zorla yerleştiriyor. Bu eğitim; medya ile destekleniyor; çocuğumuzun ahlakına göz dikiliyor. Bu eğitim, sosyal etkinliklerle pekiştiriliyor. Farklı spor etkinlikleri özendirilerek çocuğumuzun yeteneği çalınıyor.

Bu vaziyet karşısında her birimiz, evlerin önünden çocukları kaçırıp kendi çetelerinin hizmetine vermek isteyen ya da onları köle tüccarlarına satıp para kazanan haramilere karşı nöbet tutan bir asker olmak durumundayız. Vazifemiz, çocuklarımızı haramilerden korumaktır.

Geçmişte sadece ülkeler işgal edilirdi; bugün beyinler ve kalpler de işgal ediliyor. Geçmişte tam ve görünür işgal vardı. Bugün yarım ve görünmeyen işgaller de vardır. Çocuğun bedeni evimizde; beyni ve kalbi başkalarının hizmetinde olabilir. Bu durumda çocuğumuz, hür görünür ama aslında başkalarının kölesidir.

Bir anlık gafletimiz, çocuklarımızın kapımızdan alınıp haramilere hizmetkâr edilmesine ya da zalim zenginlerin köşklerine, meyhanelerine hizmetçi yapılmasına neden olabilir.

Geçmişte, çocuk yetiştirmek tabii bir etkinlikti: Doğunca kulağına ezan okumak, güzel bir isim koymak, imkân varsa akikasını vermek, ekonomik koşullar doğrultusunda geçimini sağlamak, bir hocanın yanına verip ona Kur'an-ı Kerim öğretmek, evlenme çağına gelince onu evlendirmek...

Hâlbuki bugün çocuk yetiştirmek, bir mücadeledir; bir didişme, çarpışma alanıdır. Olağan durumda değiliz ve ancak şuarsuzluk içinde, esir olmayı, köleleşmeyi göze alanlar olağanüstü durumlarda, olağan durumlarda olduğu gibi davranır.

Çocuklarını elde tutmak için bugün mücadeleyi göze alamayan, didişme ve çarpışmada tembel davranan yarın onları başkalarının dünyasında kendisine karşı savaştırılan bir düşman askeri olarak bulacak. Ayrı ümmetlerin insanı olarak baba evlat, anne-evlat karşı karşıya gelecek. Birbirleriyle boğaz boğaza kavgaya tutuşacaklar; kendisinin hak dediğine çocuğu batıl; batıl dediğine çocuğu hak diyecek. İnançlar değişecek, değerler değişecek, hayat şekli değişecek. Çocuk, anne babanın Kitabına küfredecek, ibadetiyle, ahlakıyla alay edecektir.

Pek çok zorlukla yüz yüzeyiz:

Bazı anne-babaların çocuklarını eğitimden uzak tutmaları bir haktır ama bir topluluğun tümünün çocuklarını eğitimsiz bırakması felakettir. Ayrı bir kapıdan esarettir. Koşullara teslim olmaktır. Çarpışma alanından topluca firar etmektir.

Çocuklarımız okuyacak, öğretmen olacak, doktor olacak, mühendis olacak. Ümmetin ve insanlığın ehl-i iman öğretmene, doktora, mühendise ihtiyacı var. Bu ihtiyaçların karşılanmasını hep kendimizden başkasına bırakamayız. Dünyanın terakkisini (ilerlemesini) geçmişte ta el sanatlarından başlayarak hep gayr-i müslimlere bıraktığımız için gün geldi, tankı topu kapımızda, uçağı göğümüzde gördüğümüzde “Bu da ney?” diye panikledik.

Hedef, çocuğu hem okutmak hem de o okuma sürecinde İslam davasının bir mücadele ferdi olarak yetiştirmektir.

Çocuklarımız, sokağa inecek; çocuğu eve hapsedmek onu sakat bırakmaktır. Hedef, çocuğumuzu sokakta “Kim olduğunun şuru içinde” tutmaktır.

Çocuklarımız, helal-haram sınırlarını dikkate alarak toplumun içine açılacak. Topluma açılmayan, toplumun kararına peşin teslim olmuş sayılır. Karar mekanizması içinde yer almayan bir toplumun yanlış kararlarının da peşinde sürüklenir. Hedef, çocuğu toplumdan soyutlamadan onu toplumun kötülüklerine ortak olmaktan alıkoymaktır.

Hedef, eğitim kurumlarının, sokağın, toplumun bizden alan değil, bize veren olmasını sağlayacak, kendi ayakları üzerinde durmakla yetinmeyip çevresini de kendisine benzetme mücadelesi veren bir evlat sahibi olmaktır. Hedef, hamde, şükürle mü'mince bir keyifle izlenecek bir halef sahibi olmaktır.

İnşaallah bu yazı dizisiyle sizlere bu yönde yardımcı olmaya çalışacağız. İşimiz kolay, çünkü elhamdülillah, önümüzde Asr-ı Saadet'in insan yetiştirme projesi var. Her noktada o proje üzerinde duracağız ve o projeye daha iyi uyabilmek için insanlığın engin eğitim birikiminden yararlanacağız.

Konuyla ilgili ne kadar kavram varsa imkânlar el verdikçe hepsi üzerinde duracağız ve bunları elimizden geldiğince örneklendireceğiz. Örneğin, inşaallah, bu dizinin satırları arasında aşağıdaki cümleleri bulabileceksiniz:

-Seferberlik günlerinde doğal hukuk uygulanmaz. “Anne çocuğunu emzirmekle bile görevli değildir” gibi hukuki kuralların gündemde olacağı dönemlerden çok farklı bir dönemdeyiz. Bugün anne-baba bir yana, büyük kardeş de küçük kardeşi İslam üzerine yetiştirmekle görevlidir.

-Oyun, Rabbimizin çocukların uzuvlarının ne işe yaradığını anlamaları ve kendilerini keşfetmeleri için onların bünyesine yerleştiği bir programdır. Çocuğumuza oyun imkânı tanımak bir görevdir.

-Taklit, çocuğumuzun hayatı sorgulama ve uygulama yöntemidir. Çocuğumuza taklidi yasaklamak yerine onun taklit isteğini doğru yönlendirmemiz gerekir.

-Çocuk hafızası, ezber bilgiden yetişkinlerden güçlü ama muhakeme gerektiren konularda yetişkinlerin hafızasından daha zayıftır. Çocuğumuza öğrettiğimiz her şeyi hemen ondan istemek, bazen zulümdür...

Dua, öneri ve eleştirilerinizi eksik etmemeniz dileğiyle Allah’a emanet olunuz...

Çocuk Eğitimi-2

KİMDİR ÇOCUK?

Çocuğumuz hakkındaki sorumluluğumuzun sınırını bilmemiz, çocukluğun sınırını bilmemizi gerektirir.

Çocukla ilgili pek çok tanım vardır:

Çocuk, gözün nurudur.

Çocuk, hayatın en güzel yanıdır.

Çocuk, en büyük nimettir.

Çocuk, imtihan vesilesidir.

Ağaç için yaprak ne ise yetişkin insan için çocuk odur...

Bu tanımların hepsi çocuğun niteliğiyle ilgilidir. Ama çocukluğun bir de nicel yanı vardır:

Biz, hangi yaşlar arasındaki insana çocuk diyeceğiz? Diğer bir deyişle çocukluğun fiziksel başlangıcı nerede, sonu nerededir?

Çocukluk denince sıfır yaşla buluğ çağı arasındaki dönem akla geliyor. Ne var ki bu yaş dönemi geriye doğru da ileri doğru da bizim sorumluluk alanımızı belirlemeye yetmiyor.

Örneğin, anne karnındaki cenine karşı bir sorumluluğumuz yok mu? Biz, cenine “et parçası” deyip onu dilediğimiz zaman aldırıp çöpe atabilir miyiz?

Ya da hamile bir kadın imkânı varken sağlıklı beslenmeden kaçınarak karnındaki çocuğa zarar verebilir mi? Yiyecek ve içeceklerini belirlerken onu yok sayabilir mi? Örneğin, karnındaki çocuğa zararlı bir ilacı, alternatifi varken, alabilir mi?

Ya da mümeyyizlik döneminden sonra mükellef olma yaşına geçen yani buluğ çağına ulaşan evlada yönelik sorumluluğumuz bitiyor, diyebilir miyiz?

“Evladım, sen iyiyle kötüyü ayırma çağı olan mümeyyizliğe ulaştın, hatta baliğ olarak mükellef de oldun. Artık sen sana, ben bana” diyerek evladımızı kendi haline bırakabilir miyiz?

Aksine çocuğun mümeyyizliğe ulaşması, yani iyiyle kötüyü ayırt edecek çağa ulaşması bizim onunla ilgili sorumluluklarımızı artırmıyor mu? Biz, ona karşı daha seçici davranmak ve onun eğitim durumunu değiştirmek durumunda kalmıyor muyuz?

Ya da mükelleflik çağı... Çocuk bu çağda hür iradeye ulaşırken bizim onu evlendirme gibi bir sorumluluğumuz bu yaşta oluşmuyor mu ve bu sorumluluk evlada karşı en ağır sorumluluklardan biri değil mi?

YAŞ TEK BAŞINA ÇOCUKLUĞU BELİRLEMEZ

Çocuğun mükellef olması yaş ile ilgili ise de yaş, buluğ için tek koşul değildir. Buluğ yaşı yöreye ve çocuğu göre değişkendir ve çocuğun mükellef olması buluğla söz konusudur. Fıkıh açısından çocukluk çağının sonu buluğdur. Buluğa eren insan, çocukluktan yetişkinliğe geçer.

Bunun fıkıh açısından tartışılır yanı yoktur.

Ne var ki fikhî mükellefiyetin başlaması örfi çocukluğun bittiği anlamına gelmiyor. Örfi çocukluğun sonra ermesi toplumların çocuklara yükledikleri sorumluluklarla ve toplumların içinde bulunduğu durumla ilgilidir.

Örneğin, güç koşullar içinde olan Doğu (İslam) toplumlarında yakın geçmişte daha on-on bir yaşındaki çocuklar ailenin yükünü taşımaya başlarken rahat yaşam koşullarına sahip Batı toplumlarında insanlar ancak 24-25 yaşlarında sorumluluk yükleniyor. Diğer bir deyişle Doğu'da çocuklar erken büyürken Batı'da yetişkinlik süreci çok geç başlatılıyor.

Yine Türkiye'de ortaokullar bir zamanlar bağımsız eğitim birimleriydi ya da liselerin orta kısmı olarak varlığını sürdürüyordu. O dönemde ilköğretim 8. sınıf (Orta 3) öğrencisi kendisini büyük hissedirdi. Oysa 8 yıllık zorunlu eğitim aşamasından sonra bu okullar ilkokullara bağlandı. Bugün 8. sınıf öğrencisi buluğ çağını aştığı hâlde kendisini ilkokuldaki çocuklarla akran görüyor, sokakta onlarla oynuyor, onlarla rahat arkadaşlık kuruyor.

O hâlde bizim çocuklarla ilişkimizde yaş tek ölçü olmadığı gibi buluğa erip mükellef olmak da çocuk açısından fikhî bir başlangıç oluştursa da bizim onunla ilgili sorumluluğumuzda tek ölçü değildir.

Bugün hiçbirimizin “Oğlum, akil baliğdir artık, dilediğine karar verir” deme lüksü yoktur. Böyle bir lükse saplanmak, neticeleri açısından neredeyse, “Kızım/oğlum on sekiz yaşında; o artık hürdür” demek kadar ağır ve tehlikeli bir durumdur.

ÇOÇUĞA KARŞI SORUMLULUĞUMUZUN BAŞLANGIÇ VE SONU

İslam, hayatın bütün aşamalarını kapsar. Hayatın hiçbir alanı İslam hukukunun dışında değildir.

İnsanlığın kanının su gibi aktığı günlerde, İslam “cenin hukuku”nu oluşturmuş; İslam âlimleri “cenin hukuku” üzerine uzun araştırmalar yapmışlar, ayrıntılı kararlar vermişler. Hanefi âlimleri, anne karnındaki çocuğun hukukunun başlangıcını organların belli olmaya başlaması (120. gün) esasına dayandırırken Şafii âlimleri bunu çoğunlukla hamileliğin 40. gününde başlatır. Ancak büyük Şafii âlimi İmam Gazali, cenin hukukunu döllemenin başlangıcına kadar götürür.

Buna göre sorumluluğumuz açısından çocukluğun başlangıcı bir görüşe göre döllemenin başlangıcı, ikinci görüşe göre anne karnındaki 40. gün ve üçüncü görüşe göre 120. gündür.

Bugün tıp ve psikoloji, anne karnındaki çocuğun belli bir haftadan sonra seslerden etkilendiğini söylüyor. Bu bilgi doğruysa hamile bir annenin çokça Kur'an-ı Kerim dinleyerek çocuğunu daha kendi karnındayken Kur'an-ı Kerim sesine alıştırmaması gerekmez mi?

Yine bugün pek çok hastalık hatta sakatlık, anne karnındayken daha rahat tedavi ediliyor. Bu da anne-babanın sorumluluğunu maddi olarak daha çocuk anne karnındayken başlatmaz mı?

O halde çocuğa karşı sorumluluğumuz zaman dilimi açısından çocuk anne karnında bir cenin iken başlar.

(Ne var ki bunun öncesi de vardır. Evlilik niyetinin içine salih evlat sahibi olmayı koymak, evlilik tercihini bunu dikkate alarak yapmak, evliliğin bütün aşamalarında ve özellikle çocuk sahibi olmayla ilgili bölümlerinde takva üzerinde olmak da Allah'tan hakkıyla korkanların vasıflarındandır.)

Çocuğa karşı sorumluluğumuzun sonu ise örfen çocuk üzerinde tasarruf sahibi olduğumuz süreye kadardır. Bu sürenin evlendirme kısmına kadar olan bölümünde anne-baba hukuku öne çıkarken sonraki bölümünde ise “emrimiz altındakiler” hukuku öne çıkar. Çocuk, örfen emrimizin altında olduğu sürece ona karşı sorumluluğumuz vardır.

Bu durumda çocuklarla ilişkimizi “çocukluk” kavramıyla değil, “evlat” kavramıyla anlatmak daha doğrudur. Çünkü evlatlarımız, biyolojik olarak çocukluğu aştıkları halde günün koşulları gereği, evladımız olarak sorumluluğumuz altında bulunuyor.

İNSANIN ÇOCUK EĞİTİMİYLE İLGİSİNİN BAŞLANGICI

Çocuk eğitimiyle ilgimiz daha bebeklik yaşımızda başlar. Her çocuk, başka çocuklara bakacak şekilde yetişir.

Henüz beşikte olan kız çocuğunun eline oyuncak beşik ve oyuncak çocuk verilir. Ya da daha iki yaşındaki kız çocuğu annesi tarafından kardeşinin beşiğini sallamaya alıştırılır. Böylece kız çocuğu daha bebekken, daha kendisi beşikteyken kendi çocuklarına bakmayı öğrenir. Kendi beşiği sallanırken, başkalarının beşiğini sallamaya hazırlanır.

Erkek çocuklarının ise eline oyuncak araba verilir, oyuncak kazma kürek verilir ya da onlara oyuncak silah alınır. Böylece erkek çocuğu daha bebekken çocuklarını geçindirmenin ve toplumunu korumanın yolunu öğrenir.

Çocukla çocuk eğitimi arasındaki bu ilgi ömür boyu devam eder.

Bugünün dünyasında çocuk eğitimi konusunda duyarlı olmak büyük bir yükümlülüktür. Çocuk hakları ve çocuklara yönelik sorumluluğumuz, bizlere çocuk eğitimi konusunda ayrıntılı araştırmalar yapmayı zorunlu kılar.

Rabbimiz, Kur'an-ı Kerim'de Lokman Suresi'ni Peygamber bir babanın dilinden bizim için rehber kılmış. Hz. Resulullah'ın (Sallallahu Aleyhi Vesellem) çocuklarla ilişkisi, bu rehberliği açıklar.

Hz. Enes (ra) buyurur ki:

“Hz. Peygamber (Sallallahu Aleyhi Vesellem) Medine'ye geldiğinde ben sekiz yaşındaydım. Annem elimden tutarak beni Resulullah'a götürdü. ‘Ya Resulallah! Ensar'dan herkes sana bir hediye buldu. Ben ise şu oğlumdan başka sana hediye edecek bir şeye sahip değil. Bunu al, istediğin hususta sana hizmet etsin’ dedi.

Bundan sonra ben on yıl Peygamberimize hizmet ettim. Bu süre içinde beni ne dövdü ne tahkir etti ne de bir defacık surat astı.

Bana ilk tavsiyesi ‘Sırrımı kimseye ifşa etme; emin ve güvenilir ol’ demek oldu.

Bir seferinde de şunu söyledi: Abdestini tam al ta ki hafaza melekleri seni sevsin ve ömrün uzatılsın.”

Çocuk eğitimi konusunda hedef, çocukları manevi olarak Resulullah’a teslim etmek, onları Onun manevi rehberliğine bırakmak olmalıdır. Çünkü kurtuluşa ermek ancak Onun manevi rehberliğine teslim olmakla mümkündür.

ANNE-BABANIN ÇOCUĞA KARŞI TEMEL VAZİFELERİ

“Anne ve babanın çocuklarına karşı başlıca vazifeleri şunlardır:

- Çocuklarını sağlıklı olarak besleyip büyütmek, çocukların beden ve ruh sağlığını korumak
- Çocuklarına haram lokma yedirmemek

Peygamber Efendimiz: “Allah yolunda harcanan paraların sevabı en çok olanı, aile fertlerine harcanan paradır.” (1) buyurmuş.

“Bir insanın bakmakla yükümlü olduğu aile fertlerini ihmal etmesi günah olarak kendisine yeter.” (2) uyarısında bulunmuştur.

- Çocuğuna güzel bir ad koymak
- Çocuğu iyi terbiye etmek, ona ahlâk yönünden güzel örnek olmak

Peygamberimiz: “Hiç bir baba çocuğuna güzel terbiyeden daha üstün bir bağışta bulunmamıştır” buyurarak çocuk terbiyesinin önemini belirtmiştir.

- Çocuğu okutmak, geçimini sağlayıcı bir meslek sahibi yapmak

Hız. Ali şöyle demiştir: “Çocuklarınızı bulduğunuz zamandan başka bir zaman için yetiştiriniz. Çünkü onlar, sizin zamanınızdan başka bir zaman için yaratılmışlardır.”

- Çocukları sevmek, onlarla ilgilenmek. Çünkü çocukların yemek, içmek kadar sevgiye de ihtiyaçları vardır,

Peygamber Efendimiz çocukları çok sever ve onlarla ilgilenirdi.

- Çocuklara sevgi gösterirken, hediye verirken ayırım yapmamak, eşit ve adaletli davranmak,
- Evlenme çağına geldikleri zaman çocukları evlendirmek.

(1) Riyazü's-Salihin, c. I, s. 331

(2) Câmi'us-Sağir.

(Diyanet Web Kütüphanesi)”

Çocuk Eğitimi-3

“Çocuktur Ne Anlar Ki!”

Çocukların anlama kapasitesini küçümseyen bu söz bizim için neredeyse darb-ı mesel olmuş.

Bu sözle, çocuğun yanında onun yaşına uygun olmayan, onun yanlış anlayıp yayması ihtimali bulunan kimi sözleri söylemeyi,

Onun yanında, onun yaşına uygun olmayan kimi davranışlarda bulunmayı kendimiz için meşrulaştırırız.

Madem çocuk anlamıyor, o hâlde biz onu yok sayarak konuşabiliriz, onu yok sayarak kimi davranışlarda bulunabiliriz, der; çocuğun anlama kapasitesini küçümseriz.

Ama Hz. Resulullah’ın hadisleri, Hz. Ömer (ra) gibi önderlerimizin tavsiyeleri bize 1400 yıl önce bunun aksini emrettiği gibi bugünün çocuk uzmanları da bize aksini tavsiye ediyor.

Elhamdülillah ki Müslümanız... Elhamdülillah ki insanlık karanlıktayken biz aydınlığa ulaşmışız... Elhamdülillah ki başkaları bugün de bocalarken biz dosdoğru bir istikamet üzereyiz.

Çocuk uzmanları çocukların davranışlarını ikiye ayırıyorlar: Birincisi kalıtsal olanlar(doğuştan gelenler), ikincisi sonradan edinenler...

Bir yakınınız, hiç görmediği bir çocuğunuzu görür görmez ona sen falankesin çocuğu değil misin, der; bizleri şaşırtır. Oysa hepimizin başına gelen bu vakada şaşılacak bir şey yok.

Her çocuk, sadece anne babasının değil, onların ait olduğu soyun (nesebin) kimi özelliklerini taşır. Çocuklarda bizlerden bir mühür var. Bu, yüce Allah’ın bir hikmetidir. Bu hikmetle insanlar, bir akrabalık içinde olurlar ve birbirlerini tanırlar.

Üstelik çocuklardaki olumlu ve olumsuz özelliklerimiz fiziki özelliklerle sınırla değil, yani çocuğun bize veya nesebimize benzeyen yönü sadece gözü, yüzü değil, kimi davranışları da doğrudan bizden alınmadır. Örneğin, yakasını çiğneyen bir çocuğun bunu sonradan öğrenmesi gerekmiyor, bu kötü özellik kalıtsal olarak bizden veya eşimizden geçmiş olabilir. Onun bu özelliğini tedavi ederken onu aşağılamamak, onu suçlamamak “Nereden kaptın bunu?” diyerek o hâle isyan etmemek gerekir.

Asıl mevzumuz çocuğun sonradan edindiği davranışlar ve bizim bunda katkımızdır.

ÇOCUK BİZİ ÖRNEK ALIR

Daha ilk günden çocuğun gözleri üzerimize yönelmiş bir kameradır. Çocuk bizi sürekli gözler ama gözlemekle yetmez, biz onun rol modeliyiz, yani örneğiyiz. O davranışını daha sıfır yaştan bize bakarak ayarlar. Dolayısıyla çocuğumuz, bizim aynamızdır; ona baktığımızda kendimizi görürüz. Ayna bizi kötü gösteriyorsa suç aynada değil, bizim bakımsızlığımızdadır.

Çocuk eğitiminde en önemli dönem 0-6 yaştır. Bir uzmana göre bu dönemde çocuk, “emici zihin” denen çağıdadır. Emici zihinden kasıt, çocuğu zihninin bu dönemde güçlü bir alıcı olmasıdır; gördüğünü, duyduğunu 0-3 yaşta taklit etmesi, yani şursuzca alması, 3-6 yaşta ise analiz ederek, doğru ve yanlışlığını test ederek almasıdır.

“Kültür, gelenek, ideal duygu, davranış ve inançların ‘emilip’ benimsenmesi, çocuğun doğumuyla altı yaşı arasındaki ‘emici zihin’ döneminde gerçekleşir.”

Bugünün uzmanları çocuk eğitimi için “7 yaş çok geç!” diyorlar, bu artık çocuk eğitiminde bir slogan hâline geldi. Ulus devletlerin ana sınıfı uygulamasını yaygınlaştırmalarında bu tespitin etkisi var.

Çocuğun karakteri 0-6 yaş arasında oturur. 7. yaşa geçtiğinde çocuk, karakter açısından büyük “kendisi olmaya” başlar; kişilik açısından donar, kalıcı olarak şekillenir. “İnsan 7’inde ne ise 70’inde odur.”

Bu durum, bize büyük sorumluluklar yükler:

1. Çocuğun yanında uygun sözler söylemek veya davranışlarda bulunmak yaşı ne olursa olsun onun kişiliğini olumsuz etkiler, onda kılıcı kötü izler bırakır. Çocuk yanımızdayken gerek kendi aramızda konuşurken gerek onu muhatap alırken seçici olmak, helal ve harama dikkat etmek zorundayız.

Resulullah (S. A. V.) şöyle buyuruyor:

“Bir kimse, bir çocuğa, gel sana şunu vereceğim der ve sonra da vermezse, bu (sözü) bir yalandır. ” (Ahmed İbn-i Hambel)”

Üstelik bu yalan olduğu yerde kalmaz, çocuğu yalana da alıştıırır. Böylece bizim kötü davranışımız, Allah muhafaza, “haram bir miras” olarak ona kalır.

2. Çocuğun eğitimini erken yaşta başlatmak zorundayız, aksi halde ileriki yaşlarda güzel tutumları onlara kazandırmakta güçlük çekeriz.

Küçük yaşta zaman zaman da olsa tesettüre büründürülmeyen, tesettürün güzelliği sevdirmeyen kız çocuklarının sonraki yaşlarda tesettüre inansa ve tesettüre bürünse bile tesettürü benimsemekte, kendilerine kabul ettirmekte güçlük çektikleri bilinmektedir.

Öte yandan pek çoğumuz Kur’an-ı Kerim’i 0-6 yaş döneminde hatmettik; Şehid Seyyid Kutup (Rahmetullahialehy) daha altı yaşındayken Kur’an-ı Kerim’i hıfzettiğini söylüyor.

Çocuk eğitimini bilmeyenler, bunu abartılı buluyorlardı. Oysa altı yaşından önce Kur’an-ı Kerim’i kısmen veya tamamen hıfz etmek bugün yaygın hâle geliyor. Bu amaçla açılan kurslar gün geçtikçe çoğalıyor. Bir idarecimizin oğlu daha dört yaşındayken neredeyse dört cüz Kur’an-ı Kerim hıfz etmişti. Yakın bir dönemde konuştuğumuz bir kardeşimiz de kendi kızını ve onun teyzesinin kızını beş yaşında oldukları hâlde kursa gönderdiklerini, onların orada pek çok süreyi hıfz ettiklerini, Yasin’i bile kısmen öğrendiklerini söyledi. Ne büyük saadet...

İnsan gözlemleri şunu ortaya koyuyor: Çocukken İslam’ı hakkıyla sevenler, sonraki yaşlarda Allah muhafaza sapsa da eninde sonunda çocukluğuna geri dönüyor ve bir yaştan sonra namaz kılma, dua etme ihtiyacı hissediyor, küfrü yaşamakta güçlük çekiyor.

Resulullah’ın 7 yaşına gelen çocuklara namaz kılmayı tavsiye etmemizi buyurması da 0-6 yaşın önemiyle ilgilidir. 7. yaş, eğitimin başı değil, eğitimin verimini amelde alma yaşıdır. Biz, o yaşa kadar kendi tutumumuzla, sözlerimizle çocuğa namazı sevdireceğiz, o sevdirmeye,

özümsetme süreci bitince yani 0-6 yaş dönemi sona erince artık ondan amel (uygulama) bekleyeceğiz ve buyurun sen de yap diyeceğiz. Ki sevdirmeye ve özümsetme süreci gereği gibi yapılmışsa çocuk, bu yaşa kalmadan daha erken bir dönemde kendiliğinden namaza başlayabilir. (Kimi çocuklar istisna olarak muannit olur, onlar için sabır sürecine girmekte, ancak eğitimde de ısrar etmekte fayda vardır.)

Kutu...

Çocuk 0-6 yaş döneminde,

1. Taklitçidir, bizden ve çevresindekilerden gördüklerini olduğu gibi alır, alternatiflere açık değildir. Sözü sadece gerçek anlamda alır. Bizden duyduğu bir sözü sonradan farklı bir şekilde söylemimize anlam veremez. Örneğin, “Senin için okuyorum” dediğimizde o buradaki okumayla kitap okuma arasında kalır ve bu ne biçim söz diye tepki gösterebilir. Çocuğa dilin ne kadar uzun deyin, muhtemelen dilini çıkarıp benimki kısacık senin dilin kocaman diyecektir.

2. Sınayıcıdır: Onun kimi taklitleri bizimle veya çevreyle alay ediyormuş gibi anlaşılır. Oysa çocuk, o sürekli taklitte yaptıklarının doğruluğunu, bizde oluşturduğu tepki üzerinden öğrenmeye çalışır. Yaptığının yanlış olduğunu anlayıncaya kadar bu taklit sürebilir. Bu noktada uyarının yanında sabra ihtiyaç vardır.

3. Tanıyıcıdır: Çocuk, daha yürüme çağından önce eline ne geçse onu ağzına koyar. Bu bir tür hayatı teftiştir, hayatın tadına bakıştır. Soba, çaydanlık demeden eller ve kimi zaman ancak kendi deneyimiyle yanlış yaptığını öğreninceye kadar ısrar eder, çocuğu sürekli gözetlemek ve zararsız alternatifleri onun önüne koymak gerekir. Örneğin, çaydanlığa elini uzatıyorsa ona bir oyuncak vermek ve onu o oyuncuğa sevk etmek gerekir.

Aynı dönemde, çocuk kendi uygunsuz yerlerine elleylebilir ya da eli olur olmaz bizim vücudumuzun mahrem yerlerine uzanabilir. Bunu haşa ondaki sapkınlık eğilimi olarak görmemek gerekir. Çocuk, kendisini ve çevresini tanımaya, çevre karşısındaki durumunu öğrenmeye çalışıyor. Gerek lisan-ı hâl ile gerek anlama çağına geldiğinde söz ile onun bu tutumunun doğru olmadığını ona kavratacağız. Bu tür davranışlar geçicidir.

4. Çocuk samimi ve cesurdur: Çocuklar akıllarına gelen kimi düşünceleri olduğu gibi söyler, onların içi dışı birdir ve davranışının sonucunu düşünmediği için, yanlış bulduğuna açıkça yanlış, der. Bunu saygısızlık diye görmek yerine ona ortamına uygun konuşması gerektiğini öğretmek gerekir.

5. Çocuk, patavatsız bir müfettiştir: Dün, onun yanında bir başkasıyla konuşurken birini sevmediğinizi söylemişseniz ve bugün o şahısla karşılaştığımızda “Allah şahit seni çok seviyorum” dersiniz çocuğunuz “Yalan söyleme, sen daha dün falanla konuşurken onu sevmediğini söylemedin mi?” diyebilir.

Böyle bir durumda çocuğa akılsız deyip ona saldırmak yerine onun yanında bu tür çelişkilerden sakınmak gerekir.

“Türklerde artık baba oldun, kendine çeki düzen ver” diye bir söz vardır. Görüldüğü üzere anne baba olmak farklı bir hayat düzenini, yeni bir disiplini gerektirir. Bu, anne-baba mesuliyetidir.

Bu mesuliyetin ağırlığını taşımak gerekir. Anne-baba olanlar, anne-baba olmadan önce olduğu gibi evde serbest konuşamazlar, serbest davranamazlar; aksi hâlde kayıt-kopya cihazı (çocuk) onların yanlışını yarın yüzlerine vurur ve onlar için sorun olur.

Çocuk sahibi olmak bir kayıt cihazı edinmek gibidir. Çocuğun hafızası olabildiğine diridir; çocuktur ne anlar ki sözü yanlışır, bunun yerine çocuktur her şeyi hem anlar ve bir kayıt makinesi gibi saklar, demek ve o yönde davranmak gerekir.

Çocuk Eğitimi 4

Çocuklarımız Bizi Örnek Alır

Geçen sayımızda çocukların 0-6 yaş döneminde bile bizi anladıklarını söylemiştik. Bu sayıda çocukların bizi örnek almalarıyla ilgili kimi hususlara değineceğiz. İnşallah faydalı olur.

Çocuk sahibi olmayı ve çocuklarının kendisine manevi olarak mirasçı olmasını dilemek, Hz. İbrahim (as) ve Hz. Zekeriyya (as) örneğinde olduğu gibi kimi Peygamberlerin de vasıflarındandır.

Onlar, Rablerinden kendilerine çocuk verilmesini dilediler ve o çocukların kendi yollarını sürdürmeleri için Rablerine yalvardılar:

“Hatırla ki İbrahim şöyle demişti: "Rabbim! Bu şehri (Mekke'yi) emniyetli kıl, beni ve oğullarımı putlara tapmaktan uzak tut!" "Çünkü, onlar (putlar), insanlardan birçoğunun sapmasına sebep oldular, Rabbim. Şimdi kim bana uyarsa o bendendir. Kim de bana karşı gelirse, artık sen gerçekten çok bağışlayan, pek esirgeyensin." "Ey Rabbimiz! Ey sahibimiz! Namazı dosdoğru kılmaları için ben, neslimden bir kısmını senin Beyt-i Harem'inin (Kâbe'nin) yanında, ziraat yapılmayan bir vâdiye yerleştirdim. Artık sen de insanlardan bir kısmının gönüllerini onlara meyledici kıl ve meyvelerden bunlara rızık ver! Umulur ki bu nimetlere şükrederler." "Ey Rabbimiz! Şüphesiz ki sen bizim gizleyeceğimizi de açıklayacağımızı da bilirsin. Çünkü ne yerde ne de gökte hiçbir şey Allah'a gizli kalmaz."

"İhtiyar hâlimde bana İsmail'i ve İshak'ı lütfeden Allah'a hamdolsun! Şüphesiz Rabbim duayı işitendir." "Ey Rabbim! Beni ve soyumdan gelecekleri namazı devamlı kılanlardan eyle; ey Rabbimiz! Duamı kabul et!" (İbrahim Suresi 35-40)

“(Bu,) Rabbinin, Zekeriyya kuluna rahmetinin anılmasıdır. Hani o, gizli bir sesle Rabbine niyaz etmişti: Rabbim! Dedi, benden (vücudumdan), kemiklerim zayıfladı, saçım başım ağardı. Ve ben, Rabbim, sana (ettiğim) dua sayesinde hiç bedbaht olmadım. Doğrusu ben, arkamdan iş başına geçecek olan yakınlarımdan endişe ediyorum. Karım da kısırdır. Tarafından bana bir veli (oğul) ver. Ki o bana vâris olsun; Ya'kub hanedanına da vâris olsun. Rabbim, onu rızana lâıyk kıl! (Allah şöyle buyurdu:) Ey Zekeriyya! Biz sana bir oğul müjdeleriz ki, onun adı Yahya'dır. Daha önce ona kimseyi adaş yapmadık. (Meryem Suresi 2-7)

İmam Şe'ravi, “Burada miras ile, mal mirası kast edilmiyor... Burada mirastan kasıt ilim, nübüvvet, mülk ve Allah'ın dinini insanlara ulaştırma mirasıdır” der. (İslam'da Çocuk Eğitimi Abdurrahim Şe'ravi-Dua Yayıncılık)

Hepimiz, bir Tevhid ehli olarak, bir Müslüman olarak Hz Yakup (as)'ın Hz. Yusuf'u sevdiği gibi çocuğumuzu severiz. Hz. İbrahim (as)'ın inanç, fikir ve duygularını Hz. İsmail'e aktarmayı başardığı gibi, biz de inanç, fikir ve duygularımızı çocuğumuza aktarmak isteriz. Mümkün mü? Evet. Ama bir şartla...

Biz, çocuğumuzun Hz. Yusuf (as) gibi düştüğü her ortamda ilahi emirlere bağlı kalmasını istiyorsak bizim Hz. Yakup (as) gibi onu eğitmemiz gerek. Çocuğumuzun Hz. İsmail (as) gibi teslimiyet örneği olmasını diliyorsak Hz. İbrahim (as) gibi ona bakmamız gerek.

İsmailere sahip olmak için Hacer olmak, Hüseyinlere sahip olmak için Hz. Fatıma'nın (ra) yolunda gitmek gerek.

Üstad Bediüzzaman Hazretlerinin annenin rolüyle ilgili tarihi bir sözü vardır. O söz tek başına bile çocuk eğitiminde annenin rolünü açıklamaya yeter. Tesettür Risalesi'nde özetle şöyle diyor Üstad: “Ben bu seksen sene ömrümde, seksen bin zatlardan ders aldığım hâlde, kasem ediyorum ki; en esaslı ve sarsılmaz ders validemden aldığım manevi derslerdir. O dersler fitratımda, âdeta maddî vücudumda çekirdekler hükmünde yerleşmiş. Sair derslerimin o çekirdekler üzerine bina edildiğini aynen görüyorum.”

Bu sözler üzerinde seksen saat tefekkür etsek değer...

Günümüz çocuk eğitiminde “rol modeli” diye bir kavram vardır. Bununla çocuğun kendisi için örnek aldığı kişi kast edilir. Rol modeli, çocuğun resmi hocası değildir; çocuğun gizli veya açık, kendisi için örnek aldığı, imrendiği, davranışlarını kendisine benzettiği kişidir. Biz, ona çocuğun örneği diyebiliriz.

Çocuk, gözlerini hayata açar açmaz anne-babayla karşılaşır, öncelikle onları örnek alır; kendisi için önder olarak öncelikle onları kabul eder.

SÖZLERİMİZLE DAVRANIŞLARIMIZ UYUMLU OLMALI

“Sürekli konuşuyorum ama çocuğum, söylediklerimin tam tersini yapıyor” diyoruz. Oysa örnek almada sözden çok, davranış etkilidir. Çocuk, sözümüzle davranışımız arasında bir çelişki bulduğunda ya bize güveni kırılır, kendisi için başka bir örnek (rol modeli) arar. Ya da sözümüzden çok davranışımıza bakar, istemediğimiz bir davranışta bulunur.

Sözümüzle davranışımız arasında bir çelişki varsa bunu çocuğa izah etmemiz gerekir. Aksi hâlde davranışımız söze baskın gelir. Çocuk, müthiş bir gözlemcidir; lisanımıza değil, lisan-ı hâlimize bakar; sözümüzü değil, farkında olarak veya olmayarak içinde bulunduğumuz hâli örnek alır. Bizi şaşırtır ve üzer.

Çocuklara yönelik tavsiyelerimizi hatırlayalım:

“Çocuğum, kalemle duvarı çizme!” demişsek “Niye anne?”, “Niye baba?” karşılığını almışızdır. “Ben, çizme diyorsam çizme işte!” desek çocuk, gözlerimizin içine baka baka duvarı daha fazla çizer. O, bir sebep beklentisi içindedir. Ya kolaycılığa kaçır. Çocuğun beşeri/hayvani yönüne seslenir, onu acıtarak bu davranıştan vazgeçiririz (Ki bu, insan gelişimi açısından çok sıkıntılıdır) ya da ona neden duvarı çizmemesi gerektiğini yettiği kadar izah eder, buna rağmen yanlıştta ısrar ediyorsa onu sertçe uyarır ya da hafifçe kulağını çekme gibi zararsız edeplendirme yoluna başvururuz. Bu tutumumuz, ona anlattığımız sebebin önemli olduğunu açıklar. Onu sebep üzerinde düşündürür. İzahsız bir tavsiye, sebepsiz bir ceza çocuğu boşlukta bırakabilir ve onu isyana sevk edebilir.

Biz hiç okumadığımız hâlde çocuğumuzdan okumasını istiyorsak “Çocuğum, anne-babamın beni okutmaya imkânları yoktu, onun için okumadım ama sen oku” demeliyiz. Ya da “Ben, okumadım, yanlış yaptım, şu sonuçlarla karşılaştım, okusaydım şunları elde ederdim, sen bu konuda bana benzeme, aksi halde benim çektiklerimi sen de çekersin” diye açıklamada bulunmalıyız. Nitekim, kendileri okumadıkları hâlde çocukları okullarda çok başarılı olan sayısız aile vardır.

Biz, evde kitapları toza teslim edip çocuğumuza “Haydi oku!” diyorsak ve bu tavsiyenin karşılığını almadığımızda ceza vermeye kalkışıyorsak neticede “Çok söyledim, cezalandırdım ama olmadı” demek durumunda kalabiliriz.

Aynı durum, televizyon için de geçerlidir. Anne-baba sürekli televizyon başındaysa çocuğunu ancak baskıyla televizyon başından uzaklaştırabilir.

Çocuğumuzun olumsuz rol modelliğimizden, yanlış hocalığımızdan, kötü örneğliğimizden uzaklaşmanın tek yolu, kendisi için bizden daha iyi örnekler (rol modelleri) edinmesine bağlıdır.

Biz, çocuğumuza takvada, salih amelde iyi bir hoca olamıyorsak onu salih insanlara talebe ve arkadaş olmaya teşvik etmek durumundayız.

Kutu...Kutu...

Orta Yolu Bulmak Gerek

Çocuklarla ilişkide farklı iki yanlış tutum vardır:

1. Aşırı Koruyucu Aile Tipi:

Anne-baba, çocuğun her davranışına müdahale eder, onu sıkıca yönlendirir, dışarıya karşı sürekli korur, ona hep arka çıkar.

Bu tür ailelerin çocuklarında genellikle özgüven eksikliği oluşur. Çocuk, kendi başına bir şey yapamaz duruma düşer. Büyüyünce de sürekli bir himaye arar. Özellikle babalarından uzak yaşayan kimi çocuklarda bu tutum, bir anne bağımlılığı da oluşturur. Öyle ki çocuk, annemi üzerim veya ondan uzaklaşırım endişesiyle evlenmeyi bile göze almaz. Annesi yaşadığı sürece onunla birlikte yaşamak ister. (İnançsız ailelerde bu durum anne ölümüyle birlikte çocuk intiharlarına yol açacak kadar kötü sonuçlar doğurur. Nitekim bu yıl Maraş'ta inançsız bir annenin ölümünden sonra dört çocuğu birlikte intihar etti.)

2. Aşırı Özgürlükçü Aile Tipi:

Anne-baba, çocuğunu tamamen kendi haline bırakır, onun danışma isteğini karşılıksız bırakır. "Ne yaparsan yap!" der.

Bu tutum da çocuklar da sorumsuzluğa yol açar ve kimi zaman çocukların çevrelerindeki herhangi birine bir babaya bağlanır gibi bağlanmalarına yol açar. Özellikle babalarından uzak yetişen bu tür çocukların suç şebekelerine yaklaştıkları, mafyavari yapılara ilgi duydukları bilinmektedir.

Bilinçli anne-baba, ne çocuğunu nesneleştirecek, onun tercih-irade hakkını yok edecek kadar üzerine düşer ne de onu sorumsuz bir şekilde tamamen kendi haline bırakır. Onu yetiştirirken ne onun insan oluşunu unuttur, bir eşya gibi kullanır ne de onu "sokağa terk eder". Orta bir yol edinir. Çocuğa gerektiği kadar yol gösterir ancak kimi tercihleri de ona bırakır. Bu tercihler, kısmen zararlı olsa bile, çocuğun kısa sürede o zararı hissedip kendiliğinden ondan uzaklaşmasını bekler.

Kutu Sonu...

Kutu...

Babalarının Yolundan Gitmeyen Çocuklar

Kendilerini bir davaya veren İslam alimlerinin veya mücahitlerin en büyük musibetlerinden biri, çocuklarıyla yeteri kadar ilgilenme imkanı bulamamalarıdır. Babanın uğraşı, çocukları üzerinde etki bırakacak kadar onlara zaman ayırmasını engeller. Çocuk, bu boşluğu anne veya kendisinden büyük kardeş ilgisiyle doldurmadığında babasını cezalandırmak istercesine ondan farklı davranır. Bu musibet için alimi veya mücahidi kınamak yanlıştır. (Günümüzde kimi fesad şebekelerinin özellikle alim çocuklarını hedef aldıklarına dair ciddi bulgular da vardır.)

Babaları, İslam için bir musibetle karşılaşan çocukların durumu ise kendisine hastır. Onlardan kimileri, ilahi bir lütufla babalarının davasına daha çok sahip çıkar. Çoğunluk ise (gizli bir korku ve tepkiyle) sarsıntı geçirir. Özel bir ilgi ister. Babasının başına gelen felaketin izahını bekler. Bu izahı bulmadığında babasından farklı olmaya itilir.

Ayrıntıları ancak ilgili olanlara açıklanabilecek bu hassas mevzunun daima göz önünde bulundurulmasında yarar vardır.

Çocuk Eğitimi – 5

Çocuklar ve Sosyal İlişki

“İslamî bir hayat”, toplumdan uzaklaşmakla değil, toplumun içine karışıp ilişkilerini Kur'an-ı Kerim ve Sünnet-i Resulullah doğrultusunda programlamakla mümkündür.

“İyi Müslüman”, evine kapanmış Müslüman değil, toplumun içindeyken kendisini günahlardan uzak tutan ve iyiliğe vesile olan Müslüman’dır.

Çünkü takva, dikenli yollardan ürkmek değil; “dikenli bir yolda yürürken paçalarını sıvamak”tır.

Geçen sayılarımızda çocuk eğitimi konusunda iki noktayı vurgulamış;

1- 0 – 6 yaş, çocuk eğitiminde hayati bir öneme sahiptir, ihmale gelmez, rastgeleliğe terk edilemez.

2- Çocuğun ilk öğretmenleri anne-babadır.

Demiştik.

Bu sayımızda çevrenin çocuk üzerindeki etkisini anlatacağız. Salih amel sahibi evlatların yetişmesine katkıda bulunması dileğiyle, bu yöndeki bilgileri dikkatinize sunuyoruz.

İnsan, sosyal bir varlıktır. Bir sosyal çevre içinde büyür ve bu sosyal çevre, insanın kişiliğini, hayat tarzını etkiler.

Çocuk, hayatın meyvesidir. Bu meyvenin çekirdeğini anne-baba belirler. Ancak meyve, çekirdekten ibaret değildir. Onun çevresi ve kabuğu vardır. İşte o çevre ve kabuk, çocuğun içinde yetiştiği sosyal çevrenin iklim koşullarından etkilenir, ondan tat ve renk alır.

Üst akrabalar (anne ve babanın ailesi), yan akrabalar (kuzenler) komşular, sokak arkadaşları, öğretmenler, okul arkadaşları...

Çocuğun onlarla teması, onlarla alış verişi, hem bir hak hem bir gerekliliktir.

Ne var ki hak ve gereklilikler, beraberinde sorumluluklar ve problemler de getirir.

Hak ve gereklilikleri yok saymakla sorumluluktan kurtulmak ve problem çözmek mümkün değildir.

Çocuğun çevreyle ilişkisinde, Müslüman anne-babaya düşen, çocuğun etrafına sürekli duvar örerek “rahatlamak” değil; çocuk eğitiminde komutayı elden bırakmamak ve çocuk üzerinde yerine göre açık yerine göre gizlenmiş bir gözetleyici olmaktır.

Halk dilindeki nahoş söyleyişiyle “ip anne-babanın elinde olduktan sonra” çocuğa bir yaşam alanı, bir insani ilişki çevresi oluşturmak gerekir.

AİLE BÜYÜKLERİYLE İLİŞKİ ÖNEMLİ

Aile büyükleri deyince akla ilk gelenler, elbette babaanne, dedeler ve anneannedir.

Onlar, aile geçmişinin bir kitabıdır; aile tarihinin ayaktaki halidir.

“Torun meyvenin özüdür” derler. Çocuğun asil bir sevgiyi tatmasında, olgun bir kişilik geliştirmesinde, kişilik damarlarını tarihe salmasında o büyükler çok değerlidir.

Geçmişini bilmek, olumlu ve olumsuz, onunla yüzleşmek çocuğun sağlam bir kişilik geliştirmesinde çok önemlidir. Çocuk için bir ihtiyaçtır, çocuk, bu ihtiyacı onlarla buluşarak giderir.

Bir bal kâsesini sunar gibi çocuğu onlara götürmek, onların çocuğu sevmelerine ve çocuğun onların sevgi ve tecrübesinden nasiplenmesini sağlamak anne-babanın görevidir.

Hz. Resulullah aleyhi's-salatu ve's-selamın, aziz torunları Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'le ilişkisini hatırlayalım. O azizlerin, Hz. Resulullah aleyhi's-salatu ve's-selam namaz kılariken Onun omuzlarına çıkmalarını, Hz. Resulullah aleyhi's-salatu ve's-selamın onları güreştirmesini hayal etmeye çalışalım.

Hz. Ali (radiyallahu anh)'nin onları sevmeyi Hz. Resulullah aleyhi's-salatu ve's-selama yasakladığını düşünebilir miyiz? Ya da onları, Hz. Resulullah aleyhi's-salatu ve's-selamdan uzaklaştırmak için bahaneler hazırlamasını akla getirebilir miyiz?

Öyleyse çocuklarımızla dedeleri, anneanne ve annebabaları arasında nasıl duvar örebiliriz?

“O yaşlı, elleriyle yemek yiyor, çocuğumu ondan uzak tutmalıyım” diyerek çocuğunu koruduğunu düşünenlerimiz... Bizler bu tutumla vazifemizi yaptığımızı mı düşünüyoruz? Yaşlıya saygı, mü'min için bir vazifedir; ona saygısızlık çirkin bir tutumdur. Çirkin bir tutum, mü'mine vazife olur mu hiç? Çirkin bir tutumdan hayır gelir mi?

Mü'minin davranışında esas olan adaleti sağlamaktır.

Ne büyüklerin çocuğu sevme haklarını ellerinden alacağız ne çocukların büyüklerin sevgi ve bilgisinden mahrum kalmasına yol açacağız ne de çocuğun onların olumsuz davranışlarından etkilenmesine izin vereceğiz.

Bunu sağlamak, elbette bize ek bir yük getirecektir; o yükü taşımak hem büyüklere hem çocuğa karşı görevimizdir. Görev, yerine getirmeye ifa olunur, yasaklarla değil.

Hz. Ali (radiyallahu anh)'nin çocuklarımızı çağımıza göre değil, onların olgunluk dönemine girecekleri çağ için yetiştirmemizi tavsiye ediyor.

Büyüklerin onları bizden çağa götürme ihtimalleri vardır. Sürekli onların yanında kalan çocukların bir çocukta olmaması kadar durgunlaştıkları, ancak anne ve babalarının söylemesinin uygun olacağı sözler söyledikleri, kendi anne babalarına kardeşi gibi davranarak saygısız duruma götürebilir.

Çocuğun eğitim komutasını elinde bulunduranlar olarak bu sorunları gidermek anne-babaya düşer.

“Oğlum/kızım babaannen sana böyle davranıyor çünkü o yaşlıdır; bazı davranışların doğruluğu yaşa göre değişiyor, senin öyle davranman doğru olmaz, senin yaşlıların şöyle davranır.”

“Biz, yaşıtın veya kardeşin değiliz, anne-babanız, bize karşı davranışlarında ölçülü ol, biz senin babaannene karşı ne kadar saygılıysak sen de bize karşı o kadar saygılı ol. Çünkü biz onun çocuklarıyız, sen de bizim çocuğumuzsun.” Gibi uyarılar, çoğu zaman büyüklerden kaynaklanan problemleri bir eğitim fırsatına bile çevirir.

Kutu..... kutu.....

Dede ve Neneleriyle Konuşamayan Çocuklar

Türkiye’de yaşayan Kürtler ve Araplar, Avrupa’da yaşayan kimi Türkler için dil problemi, geçmişle geleceği koparan bir felakete dönüştü.

Çoğumuz, “Bir türlü öğretemedim, sokaktaki arkadaşlarına uyuyor” bahanesiyle; gerçekte “Çocuklarımız, çevreleriyle kolay bir alışverişte bulunsun, çevresinde kendisini yabancı hissetmesin” gizlenmiş amacıyla çocukların 0–6 yaş döneminde ana dillerini öğretmedik, sonraki dönemde de tabii olarak öğretemedik...

Bugün yüz binlerce dede, nine torunlarıyla üç kelime konuşamamanın hasretiyle yaşıyor. “Şu çocuklara, dedelerini anlatabilseydim, hayatta başka bir şey istemezdim” diyerek gözyaşı döküyor.

Bu gözyaşının bir sorumlusu bunu dayatanlar ise bir sorumlusu da 0–6 yaşın önemini anlamayan bizleriz. Çocukların ise bunda hiçbir suçu yok, aksine bizim üzerimizde hakkı var.

Kutu sonu.....

SOKAK TERBİYEYE DÜŞMAN MI?

Sokak, çağımızın şuurunda intizamın, terbiyenin, temiz ahlakın karşıtı olarak bilinir. Sokak kültürü, sokak ağzı, sokak hayatı... Sosyal hayatta istenmeyenlerin baş listesinde yer alır.

Durum bu olunca, çocuğu sokak kültüründen korumak anne-baba için bir zorunluluk olarak karşımıza çıkıyor. Ne var ki, çocuğu sokaktan korumak, onun sokaktan alıkoymak anlamına gelmiyor.

Hz. Resulullah aleyhi's-salatu ve's-selam, Enes b. Malik hazretlerini sokaktan alıkoymamış. “Orası Medine” diyebiliriz. Ama Müslümanların Mekke günlerinde de çocuklarını sokaktan alıkoymalarına dair elimizde örnekler yoktur.

Hz. Resulullah aleyhi's-salatu ve's-selam, çocuğun 7 yaşına kadar (oyun konusunda) kendi haline bırakılmasını tavsiye ediyor.

Şehid Mutahhari, çocukluğunu yaşamayanların (oyun-arkadaşlık konusunda) olgunluk döneminde sorunlar yaşadıklarını belirtiyor.

Müslüman, özgüven sahibidir. Çocuk-sokak ilişkisinde esas olan, çocuğun salınmaması, yani kendi haline bırakılmamasıdır.

“Çocuk, İslamî terbiyeyi mi sokağa götürüyor, yoksa sokaktan eve sokak yaşamını mı taşıyor?” buraya bakmak gerekir.

Hz. Lokman (as), oğluna tevhid hakkındaki ilk bilgilerin hemen ardından “Emribilmaruf ve nehyi anilmünker”i tavsiye ediyor.

Müslüman çocuğu, sokağa çıkacak ve evdeki İslami terbiyesini sokağa götürecektir. Uzmanlara göre sokak,

1- Çocuğun evle dışarı arasındaki sınırı öğrendiği yerdir.

- 2- Çocuğun ev dışındaki hayatı tahlil etmesini sağlar.
- 3- Çocuğun arkadaşlarıyla kurduğu iletişimle rahatlmasına, böylece evde daha uyumlu ve daha sakin olmasına katkıda bulunur.
- 4- Çocuğun eve sorular ve sorunlar getirerek ailesiyle iletişimini güçlendirir, ona sorunlar karşısında soğukkanlı olmayı ve sorunlara çözümler getirmeyi öğretir.

Bunlara başka faydalar da eklenebilir. Önemli olan, ailenin gözetlemeyi elden bırakmaması hem sokakta onu kimi zaman açıktan kimi zaman gizlice takip etmesidir.

Çocuk sokaktan eve döndüğünde “hakaret” gibi sokağın olumsuzluklarını eve taşıyorsa uyarılır, gerekirse bir süre sokağa çıkmamakla cezalandırılır; buna karşılık evdeki İslami terbiyeyi sokağa götürüyorsa, örneğin hakaret eden bir arkadaşına “Bu hakaret Müslüman’a yakışmaz” diyorsa ya da arkadaşlarını Cuma namazına teşvik ediyorsa övgüyle veya hediyeyle ödüllendirilir, teşvik edilir.

Bu yapıldığı sürece sokak Müslüman’ca yaşamı tehdit etmez ama sokak tümünden olumsuzsa, çocukta ona karşı direnecek irade yoksa ona alternatif bir yaşam alanı oluşturmak, İslami bir yaşamı olan ailelerin yaşadığı çevrelere göndermek gerekir.

Dikkat ederseniz sosyal çevre konusunda önerimiz “denetimli serbestlik”tir.

Çocuğu rahat bırakacağız ama denetleyeceğiz, ona açtığımız alanı nasıl değerlendirdiğini göreceğiz, bu doğrultuda tehlikelere karşı tedbir alacağız.

Allah (cc), yardımcımız olsun...

Çocuk Eğitimi 6

Hz. Lokman(as)'ın Oğluna Tavsiyeleri

Kur'an-ı Kerim, hayat nizamıdır; eğitim ve şifa kaynağıdır.

Bu yazı dizisinin amacı, özü ve biçimiyle Kur'an-ı Kerim'le çelişen, onun amacına muhalif bir insan tipi yetiştirmeyi amaçlayan bir çocuk eğitimine karşı kaynağını Kur'an-ı Kerim'den alan bir çocuk eğitimidir.

Çocuk eğitimi konusunda pedagoglar (eğitim uzmanları) da çok şey üretmişlerdir.

İnsan aklının vahiyle uyumlu her üretimi doğrudur, yararlıdır; vahiyle çatışan her üretimi hatalıdır, zararlıdır.

Kur'an-ı Kerim'de, vahiyle terbiye edilişi doğrudan veya dolaylı verilen kişiler vardır. Hz. Lokman(as)'ın oğlu, Hz. İsmail(as), Hz. Yusuf(as), Hz. Meryem annemiz...

Hz. Lokman(as)'ın oğlunu terbiye ediş biçimi, çocuk eğitimi açısından ayrı bir öneme sahiptir. Bu husustaki kıssa, Lokman Suresi'nde verilmiştir. Çocuk eğitiminin esasları bu surede beyan edilmiş. Her anne-babanın bu surenin tefsirini defalarca okumasında yarar vardır.

Yüce Rabbimiz, Lokman Suresi'nde, Hz. Lokman(as)'ın oğluna yönelik öğütlerine geçmeden önce, bizleri o öğütlerin atmosferine taşıyor, o öğütlerin önemini bize kavratıyor, bizi "öğrenme" için hazırlıyor.

"Bunlar, o hikmetli kitabın ayetleridir."(1)

"(Bu ayetler) ihsan ehli için, doğru yola iletici ve rahmettir."(2)

O halde, Hz. Lokman(as)'ın dilinden anlatılacak hükümler, okunup geçilecek sözler değildir. Cennete gidecek bir evladın hayat ilkeleri, yol işaretleridir. Evladını cennete yollamak isteyenler, ona bu ilke ve işaretleri öğretmek durumundadır.

"Onlar ki namazı kılarlar, zekâtı verirler, onlar ahirete de kesin olarak inanırlar."(3) "İşte onlar, Rableri tarafından gösterilen doğru yol üzerinde bulunanlardır. Kurtuluşa erenler de onların kendileridir."(4)

Rabbimiz, ihsan ehlini böyle tarif ettikten sonra "İnsanlardan öylesi de var ki..." diye başlayarak kâfirlerin kimi özelliklerini veriyor. "Allah yolundan saptırmak ve sonra da onu alaya almak için eğlence türü sözleri satın alır. İşte bunlara aşağılayıcı bir azap vardır."(5) "Ona ayetlerimiz okunduğu zaman, sanki onları hiç işitmemiş, sanki kulaklarında ağırlık varmış gibi büyüklük taslayarak yüz çevirir. Sen de onu acıklı bir azapla müjdele."(6)

Burada, Kur'an-ı Kerim'in bütününde olduğu gibi insanlar, iki partiye ayrılıyor, cennet yolu ve azap yolu, onların üzerinden tarif ediliyor.

Her çocuk, bir topluluk için yetiştirilir; bunun alternatifi yoktur. Biz, ya ihsan ehlerinden olup cennete gideceklerle birlikte olacak, onların içinde yer alacak bir evlat ya da Kur'an-ı Kerim ayetlerini hiç işitmemiş gibi davranıp, yok sayıp, cehenneme gideceklerin içinde yer alacak bir evlat yetiştireceğiz. Tercih bizim... Bu tercih, hem bizim hem evladımızın niteliğini beyan eder ve varacağımız yeri gösterir.

10. ayette “Gördüğünüz gibi gökleri direksiz olarak o yarattı.” deniyor; ardından bütün hayatın yüce Allah'ın eseri olduğu beyan ediliyor. 11. Ayette de O'ndan başkasının bunu yapamayacağı, insanları O'ndan başkasına yönlendiren zalimlerin sapıklık içinde olduğu açıklanıyor.

Madem Rabb, Allah'tır; hüküm koyma, terbiye etme, eğitime hakkı O'nundur. O'nun eğitimine karşı bir eğitim geliştirmeye çalışanlar sapık zalimlerdir.

12. ayet “And olsun ki biz Lokman'a ‘Allah’a şükret’ diye hikmet verdik.” diye başlıyor.

O halde Hz. Lokman(as)'ın söyleyecekleri kendisine ait değildir; onlar yüce Allah'ın ona öğrettiği cennet yolu eğitimidir. Evladı, cennete gideceklerle mensup olsun isteyenler, ona uymalıdır.

KUTU..... KUTU..... KUTU..... KUTU.....

Hazırlık Safhası Önemli

Çocuk eğitiminde, çocuğa öğretilecek bilgiler için hazırlık safhası, (öğrenme için psikolojik ortamın hazırlanması) çok önemlidir. Mükemmel bir insani eğitim, Kur'an-ı Kerim'in bu surede bize öğrettiği üzere böyle başlar. Hâşâ, bir hayvanın korku üzerine kimi davranışlara alıştırılması ise ürkütücü ses ve dayakla başlar.

Bilgiler geçici, duygular kalıcıdır. Tasavvuf ehli, ilim kal u qıl imiş; esas olan aşk (sevgi) imiş, der.

Çocuklarına Kur'an-ı Kerim öğretmek isteyen iki aile düşünün, biri Kur'an-ı Kerim sevgisiyle ve bu sevginin semeresi olan bir şuurla eğitime başlıyor. Diğeri “Kur'an oku!” diye emrediyor, hemen netice almadığında ise hakaret ve dayağı araç ediniyor.

Sizce hangisi Kur'anî eğitime daha uygundur, dolayısıyla hangisi daha insanidir, hangisinden daha istenen bir neticeye ulaşılır?

Uyarı ve ceza içeren güç kullanımı (zor), insani eğitimin tamamlayıcı bir unsurudur. Çocuğun yararınadır; anne-baba ve öğretmenin hakkıdır.

Ancak güç kullanımı, eğitimin esas aracı olamaz. İkisi, birbirinden çok farklıdır. Bu farkın, farkında olmayan, çocuk eğitimini güç kullanımıyla şekillendiren, sonradan uğrayacağı hezimetle, başlangıçtaki aldatıcı şekilsel neticelerin de tadını unuttur.

Eğitime güç kullanımıyla şekil vermek, kolaycılıktır; kolaycılığın sonu tehlikelidir.

İnşallah ileriki sayılarda eğitimde güç ceza ve ödül konularını işleyeceğiz.

KUTU SONU.....

Sure; bu hazırlık, bu alıştırma, bu atmosfer içine alma sürecinin ardından (14 ve 15'teki hükümlerle birlikte) 19. Ayetin sonuna kadar, Hz. Lokman'(as)'ın öğütlerini bize aktarıyor.

Bu öğütlerin kendisi kadar veriliş tarzı da önemlidir. Çünkü öğütlerin veriliş tarzı, bize çocuk eğitimindeki metodolojiyi öğretiyor, Allah (cc)'in emirlerinin bir çocuğa nasıl aktarılacağını öğretiyor.

İŞTE CENNETE YOLLANACAK BİR EVLAT İÇİN LOKMANÎ ÖĞÜTLER:

1. Şuurla ilgili olanlar:

- “Yavrucuğum! Allah’a ortak koşma; çünkü şirk büyük bir zulümdür.”(7)
- “Yavrucuğum, yaptığın iş bir hardal tanesi ağırlığında olsa da bir kaya içinde veya göklerde yahut yerin dibinde gizlense Allah onu yine de karşına getirir.”(8) (Sorumluluğunu bil; yaptığın işin hesabını O’na vereceksin!)
- “Çünkü Allah’ın bilgisi her gizli şeye ulaşmaktadır. O, her şeyden haberdardır.”(9) (Gözetim altındasın, kimsenin olmadığı yerde O vardır, yalnızken günah işlemeye kalkışma!)

Yüce Allah 14. ve 15. Ayetlerde de Hz. Lokman(as)’in dilinden olmadan önemli öğütler veriyor:

“Biz insana, anne ve babasına iyilik etmesini tavsiye ettik. Çünkü ...” (10)

“Bununla beraber onlar bilmediğin bir şeyi bana ortak koşman için seni zorlarlarsa onlara itaat etme. Ama onlarla dünyada iyi geçin. Bana yönelenlerin yoluna uy. Sonunda dönüşünüz banadır. O zaman size yapmış olduklarınızı haber veririm.”(11)

Yüce Rabbimiz bu ayetlerde itaati tavsiye ediyor ama sınırını da belirliyor. Ayetin devamında “Bana yönelenlerin yoluna uy” diyor.

Ey insan, anne-babanı sev; müşrik bile olsalar onlara iyilikte bulun. Ama ırkçı olma, aşiretçi olma, İslam cemaatinin yanında yer ala, Allah (cc)’a uyanlara uy, kendi ırkına, aşiretine değil.

Yüce Allah (cc) burada, iyilikte bulunma ile dost olmayı da birbirinden ayırıyor. İnsani yardım, insani ilişki, dostluk anlamına gelmez, dost olmamak, insani yardımı engellemez.

Mü'min, aç bir müşrike yemek verebilir; onu sıkıntıdan kurtarabilir.

Derler ki ilim, benzerler arasındaki farkla; farklı olanlar arasındaki benzerliği bulmaktır. Bu ayetlerde ilmin bu yanına ihtiyaç duyuyoruz: Her iyilik, dostluk değildir; dost olmamak iyiliğe engel değildir.

2. Esas (çekirdek-iskelet) amellerle ilgili öğütler:

- “Yavrucuğum! Namazı dosdoğru kıl,
- İyiliği emret,
- Kötülüğü yasakla, (Bu beşeri arzu ve iktidarlara karşı çıkmak anlamına geleceğinde musibetlerle karşılaşacaksın.)
- Başına gelenlere sabret.

Çünkü bunlar, kesin olarak farz kılınan işlerdendir.”(12)

3. Tamamlayıcı (ahlaki-esteki-güzelleştirici) tutumlarla ilgili öğütler:

- “insanlardan yüz çevirme, (Toplumdan kaçma)
- Ve yeryüzünde çalım satarak yürüme. Çünkü Allah, kendini beğenmiş övünüp duran kimseleri asla sevmez.” (13)
- “Yeryüzünde mutedil ol. (ifrat ve tefritten kaçın.)
- Sesini alçalt. Çünkü seslerin en çirkini eşeklerin sesidir.”(14)

Müslüman, Hz. Lokman(as)’a uyacak, onun bu tavsiyelerini çocuğuna aktaracak, ama nasıl?

1. Öncelikle bizim gibi geçmişte babanın küçük evladıyla ilgilenmesinin ayıp olduğu toplumlar için büyük ders vardır Hz. Lokman(as)’ın; “Yavrucuğum!” seslenişinde. Müslüman, gelenek nasıl olursa olsun, ilahi emirlere uyacak, çocuğundan şefkati ve şefkatin eseri olan güzel sözü esirgemeyecek.

2. Daha önce açıkladığımız üzere çocuk, bazı ön bilgiler ve uyarılarla öğrenmeye hazırlanacak.

3. Hz. Lokman(as), önce şuur veriyor, o şuurunu sağlayacak tevhid bilgilerini sıralıyor.

Çocuk, salih amellere yönlendirilirken onda şuur oluşturacak yeteri kadar bilgiyle donatılacak.

4. Yüce Rabbimiz, 14. Ayette anne-babaya iyiliği tavsiyenin gerekçesini ayrıntılı olarak veriyor. Hz. Lokman(as) da her öğüdünü “çünkü” diyerek sebebiyle, hikmetiyle birlikte veriyor.

Çocukların öğrenme konusunda yetişkinlerden kabiliyetli olduğu söylenir. Bu, yarı doğru; yarı yanlış bir bilgidir.

Çocuğun hafızası, daha boş, daha az meşguldür. Ancak olayların sebebini, hikmetini bulmakta deneyimsizdir.

Uzmanlara göre çocuk, bilgi ezberlemede yetişkinlerden yeteneklidir ancak sebep ve hikmet bulmada yetişkinlerin çok gerisindedir. (Siz de çocukları bu noktada imtihan edin. Bazen çok gülünç cevaplar aldığımızı göreceksiniz.)

Sebepler ve hikmetleri bilmiyor diye çocuğa baskı yapmak zulümdür. Ona öğüt verirken sebep ve hikmetleri biz açıklayacağız. Bu,

1. Çocukla aramızdaki iletişimi artırır.
2. Çocuğu öğüdümüze uyma konusunda isteklendirir.
3. Çocuğun sebep ve hikmet bulma yeteneğini geliştirir.
4. Onun sebepsiz, hikmetsiz işlere kalkışmasını engeller.

Çocuk hikmetini anlamadığı işi yapmak istemez. Bu hususta özellikle zeki çocuklar isyancıdır. Öğüde uymayan çocuğu hemen cezalandırmak yerine onunla o öğüdü gerektirdiği işi tartışmak, cezayı sadece onun anladığı halde tembellik ettiği hususlarda kullanmak daha yararlıdır.

Hz. Lokman(as)’ın çirkin sesteki tiksindirme hususunda “eşek sesi” benzetmesi yapmasında da büyük bir hikmet vardır. Uzmanlara göre somuta yatkın soyuta uzaktır, teorik bilgi ve

öğüdü kavramakta güçlük çeker. Bunun için gerek özendirme, gerek tiksindirmede “somutlaştırmaya” başvurmak gerekir. Örneğin “içki kötülüklerin anasıdır” hadis-i şerifinin kavratılması için ona sarhoşken gülünç duruma düşen, trafik kazası geçiren, çocukları yetim kalan insanların hikâyeleri anlatılsa anlatılanlar, sözcüklerden ibaret bir öğüt olmaktan çıkar, ete kemiğe bürünür, canlılık kazanır, çocuğun zihninde iz bırakır.

Rabbim, evlatlarımızı Lokmanî nasihatlerden istifade edenlerden eylesin.

Dipnotlar:

1. Lokman suresi 2
2. Lokman suresi 3
3. Lokman suresi 4
4. Lokman suresi 5
5. Lokman suresi 6
6. Lokman suresi 7
7. Lokman suresi 13
8. Lokman suresi 16
9. Lokman suresi 16
10. Lokman suresi 14
11. Lokman suresi 15
12. Lokman suresi 17
13. Lokman suresi 18
14. Lokman suresi 19

Çocuk Eğitimi 7

Çocuk Eğitiminde Ödül ve Ceza

Tevhid dinine çağrı iki esasa dayanıyor: Tebşir (müjdeleme) ve tenzir (korkutma, uyarma)

Peygamberler (Allah'ın salat ve selamı onların üzerine olsun) insanları, Âlemlerin Rabbine itaat etmeye davet ederken “Salih amelleriniz ödüllendirilecek; kötülükleriniz cezalandırılacaktır” derler.

Kur'an-ı Kerim'de tebşir ve tenzir ayetleri peş peşe gelir. Yüce Rabbimiz, kötülöklere karşılık olarak cehennem tasvirini yaptıktan hemen sonra salih amellere karşılık olarak cennet tasviri yapar; insanları resullerin yoluna yönelendirmekte mükemmel bir “korkutma” ve “müjdeleme” dengesi oluşturur. Cehennem azabını ayet tasviri üzerinde iliklerimize kadar hissettiğimiz bir tasvirin hemen ardından içimizi serinleten, bizi kendisine doğru çağırın bir cennet tasviri başlar Kur'an-ı Kerim'de. Abes olanın, gelişi güzel olanın, her harfî bir yana her hareketinden dahi uzak olduğu o yüce kılavuz Kitap'ta ne korkutma, korkutmak içindir, ne müjdeleme müjdelemek içindir. Yüce Allah, bizi cehenneme götürecekt amellereden uzaklaştırmak için cehennemle korkutur, bizi cennete götürecekt amellere teşvik etmek için bizi cennetle müjdeler.

Çocuk eğitimi, tebliğ sınırları içindedir. Çünkü biz çocuklarımızı Allah'ın Resulü'ne tabi olanlara katmak için ve Ona düşman olanlardan, Onun ümmetine tabi olmayanlardan uzaklaştırmak için eğitiriz.

Bu eğitimde, Peygamber (salallahu aleyhi ve sellem) tebliğindeki müjdelemenin karşılığı "ödül"dür" Peygamber (salallahu aleyhi ve sellem) tebliğindeki korkutmanın karşılığı ise "ceza" dır.

Ödül ve ceza dengesi, çocuk eğitiminin esasıdır. Çocuk eğitimindeki muvaffakiyet (başarı) bu dengenin korunmasına bağlıdır.

Bu hususta her şeyden önce peygamberlerin tebliğde muhlis olduğu kadar muhlis olacağız. Sadece ilahi rızayı gözeteceğiz.

Bir peygamberin insanlarla sadece alay etmek için ya da onlara karşı kendi nefsinin (egosunun) tatmin etmek için onları korkuttuğunu ya da onları müjdelediğini düşünebilir miyiz? Hayır. O halde biz de çocuğumuza ceza verirken ya da onu ödüllendirirken gayemiz onunla alay etmek, onun nefsinin kendimiz kaşısında küçük düşürmek, onu kendimiz için oyuncaklaştırmak olmamalı, ödül ve cezamızın gayesi tebliğ gayesine uygun olmalı. (Çocuğumuza şaka yapmayacak mıyız? Elbette yapacağız. Hatta şaka, çocuğun hayatta böyle bir yönünün bulunduğunu öğrenmesi ve düşünce inceliğine ulaşması için bir gerekliliktir. Burada kast edilen bu değildir.)

Resulullah (salallahu aleyhi ve sellem), bir hadis-i şerifte geçtiği üzere çocuğun ödül konusunda aldatılmasını nehyetmiş, çocuğuna ödül va'd eden bir annenin bu va'dine uymamasını "yalan" dan saymıştır.

Çocuk eğitimi konusunda bir peygamberin toplum karşısındaki doğruluğu kadar doğru olacağız. Aldatmayacağız, veremeyeceğimizi va'd etmeyeceğiz. Va'd ettiğimizi mutlaka vereceğiz

ÖDÜL NEDİR?

Çocuk eğitiminde "ödül" bir davranışa karşı belirlenen, istenen, arzu edilen her "helal"dir.

- Çocuğa gülümsemek
- Çocuğa "Aferin!" gibi övgüde bulunmak
- Çocuğu kucaklamak, öpmek
- Sofrada kendine yakın oturtmak
- Yemeğin güzel tarafından ona bir dilim uzatmak
- Bir şeker vermek
- Sokağa çıkmak süresini arttırmak
- Arkadaşlarını eve getirmesine izin vermek
- Çocukla bir sokak gezintisine çıkmak
- Çocuğu parka götürmek

- Harçlığını arttırmak
- Çocuğa hediye almak
- Çocuğu başkasının yanında övmek...

Bunların her biri yerine göre büyük bir ödüldür. Ödülün niteliği konusunda önemli olan “ödül”ün ödül olduğunun çocuğa hissettirilmesidir. “Gülümsemek” büyük bir ödül olabilir ama çocuk, o “gülümsemenin” arzu edilen tutuma karşılık bir mükâfat olduğunun farkında olacak. Çünkü amaç,

1. Arzu edilen davranışın doğru olduğunun çocuk tarafından bilinmesi
2. Hayat denen serüvende insan ilişkilerinde olumlu davranışın ödül getireceğinin ona öğretilmesi
3. Çocukta “iyi” – “kötü” davranış seçiciliği yeteneğinin geliştirilmesi
4. Çocuğun ödüllendirilen davranışı ve benzerlerini bundan sonra da yapmasının sağlanmasıdır. (Eğitimcilerin diliyle çocukta olumlu davranış tekrarı yetisinin geliştirilmesidir)

Çocuk, ödülün ödül olduğunu bilmezse bu amaçlara ulaşamaz.

İslami Yükümlülükler Ödüllendirilmeli mi?

Evet, ödüllendirilmeli. Ancak bu ödüllendirme Kur’an-ı Kerim’in rehberliği doğrultusunda olmalı.

O muazzam Kitap pek çok yerde mü’minlere, ilahi emirlere uymalarına karşılık elde ettikleri veya elde edecekleri dünya kazancını hatırlatır. Ama hemen ardından asıl mükâfatın ahirette alınacağını, dünyadaki mükâfatın sadece bir cüz olduğunu, ahiret mükâfatının en büyük mükâfat olduğunu bildirir.

“Her şey dünyada olup biter” gayr-ı tevhidi düşüncenin çocuğun şuur altına yerleşmesi, onun bu körlüğe sürüklenmesi büyük bir tehlikedir. Ödüllendirirken ve cezalandırırken bundan kaçınmak gerekir.

Kur’an-ı Kerim’den bir cüz bitiren çocuğa hediye almak onu olumlu etkiler. Ancak ona,

—Kur’an-ı Kerim okumanın uhrevi mükâfatı da anlatılmalı.

—Kur’an-ı Kerim’i ilk okuyan sahabelerin Mekke’de yaşadıkları zorluklar söylenmeli.

—Yakın veya uzak yerlerde, dün veya bugün Kur’an-ı Kerim için sıkıntılarla karşılaşan Müslümanların başından geçenler aktarılmalıdır.

Ta ki Kur’an-ı Kerim okumayla ilişkisi dünyevi bir ticarete dönüşmesin. Onun bilinç derinliklerinde “Ne kadar Kur’an o kadar dünya menfaati” denklemi oluşmasın.

Anadolu’da “hep kazandıran dindarlık” anlatımı oldukça yaygındır. “Dindarlaş, kumardan, israftan kurtul, dürüst ol, müşterin artsın, en zengin sen ol!” şeklindeki anlatımla risksiz, bol kazançlı “bedelsiz bir dindarlığa” güdülenen insanların İslam düşmanlarının güç kazandığı bir dönemde basit bir zorluk karşısında sürüklendikleri şaşkınlık, bu kahredici kaçkınlık İslam düşmanlarını despotluğa cesaretlendirmiş ve Müslümanların saygınlığına ağır bir darbe indirmiştir.

Çocuk, öğrenirken ve ödül alırken İslam’ın acı serüveninden habersiz kalmamalı.

NE ÖDÜLENDİRİLMEMELİ?

Ödülde cimri olmamak ancak tutumlu olmak gerekir. Ödül gerektirmeyecek, çocuğu ucuz kazanca, aldatmaya alıştıracak, onun kişiliğini bozacak davranışlar ödül olmamalı.

Örneğin, uzmanlar yalnızlık korkusunun çocuğun anne-babanın yatağında yatmasına izin verilmesiyle ödüllendirilmesini tavsiye ediyorlar. Bununla birlikte çocuğu işini sağlam yapmaktan uzaklaştırıp kendisini beğendirme ve ödüllendirme kaygısına düşürecek, gösterişi hep onaylanmayı onda karakter haline getirecek ödüllendirmelerden kaçınmak gerekir.

CEZA NEDİR?

Çocuk eğitiminde ceza, istenmeyen bir davranışa karşılık belirlenen istenmeyen her şeydir.

Çocuk, büyüklerin istemediği bir davranışta bulunur. Büyükler o davranışa onun istemediği bir karşılık verir. İşte bu istenmeyen “karşılık” “ceza” diye adlandırılır.

- Yüz vermemek, bize yaklaştığı halde onu öpmemek, kucaklamamak,
- Konuşmasını dikkatle dinlediğimiz halde dinlemiyor gibi davranmak
- Gülümsemesine, öpücülüğüne karşılık vermemek
- Göstermek istediği oyuncuğa karşı duyarsız kalmak
- Sokağa çıkma süresini kısıtlamak
- Arkadaşlarını eve getirmesine izin vermemek
- Onunla sokak gezintisine, parka gitmeyi reddetmek
- Evin bir bölümünü, özellikle kendi eşyalarını, ona toplatmak
- Harçlığını kesmek

Bunların her biri, yerine göre çocuk için ağır birer cezadır. Bu cezada esas olan çocuğa bunun “ceza” olduğunun, onun istenmeyen bir davranışına karşılık verildiğinin ona hissettirilmesidir. Ortamına ve suçuna göre, cezanın gerekçesi (sebebi) çocuğa ayrıntılı olarak anlatılmalıdır. Rabbimiz, yüce Kur’an’da her azabın sebebini uzun uzun açıklarken bizim bir çocuğa yönelik gerekçesi açıklanmayan bir ceza vermemiz doğru olur mu?

Cezada en olumsuz durum, çocuğun cezaya sebep bulamaması, bizim sadece ona karşı büyüklüğümüzü ispat ve ona eziyet için ceza verdiğimizizi düşünmesidir. Bu düşünce, çocukta “kine” yol açar ve başkalarına karşı “sebepsiz şiddet” eğilimi oluşturur.

Kardeşlerini olur olmaz döven çocukların çoğuna, “sebepsiz tokatlar” atılmış ve bu, onlarda böyle olumsuz bir neticeye yol açmıştır.

CEZA İLE İLGİLİ İKİ TEHLİKE

Cezada aşırı gitmek, çocuğu pısrıklaştırır. Ondaki direniş ruhunu kırar, her davranışa ceza kesmek doğru değildir. Öte yandan kimi eğitimcilerin ceza karşıtlığından etkilenerek hep cezasızlığı tercih etmek de çocuğu “sorumsuz” yapar, ondaki mesuliyet duygusunu öldürür, onda suç eğilimi oluşturur.

Yüce Rabbimiz, dünyevi cezayı anlatırken hemen ardından azabın büyüğünün ahirette olduğunu bildirir. Gizli suçlar için de Allah’ın ‘elîm, semî’ ve basîr olduğunu hatırlatır. Çocuğun hataları bizim ona bunları uygun bir dille anlatmamız için bir fırsattır. O fırsatı yerine göre değerlendirerek çocuğu şuurlandırmak bize farzdır.

İnşallah, önümüzdeki sayıda “ceza” konusundaki bazı hususları ayrıntılı olarak anlatacağız.

Kutu kutu

Camiden Uzaklaştıran Bir Ceza

Zor günlerde;

60 yaşındaki, kandırılmış olsa da halen haram hassasiyeti gelişkin, namazında niyazında biraz ebleh bir hemşehrimle hemen hemen hergün aramızda geçen şu diyalogu hiç unutmam.

- Seyda, ben Müslüman’ım, namazımı kılarım ama Camiye... Babam büyük adamdı, her dediğini yapardım. Ama cami hayır... Eşim, biraz fakir (ebleh) olsa da, çok iyi kadındır, “adam gibi camiye git!” der, olmaz. Ben, camiye gitmem, ben camiye gidemem seydayemin. Okuduğun Kur’an’a yemin olsun, baban seyit ise ocağına yemin olsun, değilse okuduğun ilme kurban olayım, o ilme yemin olsun camiye gidemem.

Küçükken babam bana “Camiye git, Kur’an oku!” dedi, kurban olduğum köyümüzün imamı beni çok kötü dövdü, ama çok kötü ha, çocuktum çocuk... O gündür bu gündür, yemin olsun camiye gidemem. Ama Allah’ım beni affeder, o biliyor ben çok korktum, hala camiden korkarım, aha bugün de korkarım...

Çocuk Eğitimi -8-

Tutumlarımızı Gelenekler Belirlememeli

Çocukları sevmek, Hz. Resulullah aleyhi's-salatu ve's-selamın sünnetidir, emridir. Hz. Enes (radiyallahu anh), anlatıyor: “İyaline karşı Hz. Peygamber aleyhi's-salatu ve's-selamdan daha müşfik olan hiç kimseyi görmedim. Oğlu İbrahim’in Medine’nin bir kenarında oturan bir sütanesi vardı. Sütannenin kocası bir demirci idi. Beraberinde biz de olduğumuz halde Hz. Peygamber aleyhi's-salatu ve's-selam, oraya giderdi. Varınca demircinin izhirle dumanlanmış evine girer. Çocuğu kucaklar, öper bir müddet sonra dönerdi.”

Usame b. Zeyd (radiyallahu anh) anlatıyor: “Hz. Resulullah aleyhi's-salatu ve's-selam, beni bir dizine Hasan b. Ali’yi diğer dizine oturtur, sonra ikimizi birden bağrına basar ve ‘Ey Rabbim! Bunlara rahmet et, çünkü ben bunlara karşı merhametliyim.’ derdi”

Hz. Resulullah aleyhi's-salatu ve's-selam, torunları Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin’i öperken gören Akra b. Habis; “Benim on çocuğum var, hiç birini öpmedim” diyerek yadırgar. Hz. Peygamber aleyhi's-salatu ve's-selam ona yönelip şu cevabı verir: “Şefkatli olmayana merhamet edilmez.” Başka bir rivayette ise “Halka merhamet ve şefkat göstermeyene Allah rahmet etmez.” Dediği belirtilmiştir.

Bedeviler, Hz. Resulullah aleyhi's-salatu ve's-selama sorarlar: “Çocuklarınızı öper misiniz?” Hz. Resulullah aleyhi's-salatu ve's-selam; “Evet” cevabını verince onlar; “Fakat biz, Allah’a and olsun öpmeyiz.” Derler. Hz. Resulullah aleyhi's-salatu ve's-selam; “Allah, kalplerinizden merhameti çıkardıysa ben ne yapabilirim?” diyerek onları kınıyor.

Abdullah b. Cafer anlatıyor: “Hz. Resulullah aleyhi's-salatu ve's-selam bir seferden dönünce biz Onu karşıladık. Yanımda ya Hasan ya Hüseyin olurdu. O, birimizi önüne, birimizi arkasına alarak Medine’ye kadar getirirdi.”

“Bir adam Hz. Peygamber aleyhi's-salatu ve's-selamın yanında otururken oğlunun biri gelir. Adam, çocuğu öper ve dizinin üstüne oturtur. Az sonra kızını getirir. Adamcağız onu (öpmeksizin) önüne oturtur. Bunun üzerine Hz. Resulullah aleyhi's-salatu ve's-selam, aralarında eşit davranıyor musun?” diyerek onu kınar.

Hz. Ali (radiyallahu anh) anlatıyor: “Hz. Resulullah aleyhi's-salatu ve's-selam, bizi ziyaret etmişti. Yanımızda geceledi. Hasan ve Hüseyin de uyuyorlardı. Bir ara Hasan su istedi. Derhal kalkan Hz. Resulullah aleyhi's-salatu ve's-selam, su kabından kadehle su aldı. Çocuğa vermek için getirmişti ki (o sırada uyanmış olan) Hüseyin (hemen bardağı) alıp su içmek istedi. Hz. Resulullah aleyhi's-salatu ve's-selam, ona vermeyip önce Hasan’a verdi. Bunun üzerine Fatıma dayanamayarak; “Hasan’ı Hüseyin’den çok seviyor gibisin.” deyince “Hayır, fakat ilk önce o istedi.” cevabını verdi.” (İbrahim Canan, Hadis Ansiklopedisi, c 1)

Hz. Peygamber aleyhi's-salatu ve's-selamın tutumu bu. Rabbimiz, Ona itaati emretmiş. Ona itaat etmeye razı olmayanın İslam’da yeri yok. Ve O “Ben, ancak bir muallim olarak gönderildim.” (İbn-i Mace) buyuruyor.

O büyük muallimi takip etmek, Onun terbiyesiyle terbiyelenmek, yeni nesilleri onun terbiye ettiği gibi terbiye etmek, kurtuluşumuz için, çocuklarımızın saadeti için tek yoldur. Her Müslüman, buna inanır.

Ne var ki farkında olmadan, “Atalarımızdan böyle gördük” de demeden, gelenek ve göreneklerin yanlış uygulamalarına tabi oluruz. Cahiliye döneminden kalan her gelenek, bizimle Hz. Resulullah aleyhi's-salatu ve's-selamın sünneti arasında bir perdedir. Her cahili gelenek, bizi Hz. Resulullah aleyhi's-salatu ve's-selamdan uzaklaştırır, bizimle kurtuluş arasına ateş dolu hendekler koyar.

Bizim karakterimizden geldiğini sandığımız pek çok tutum, geleneklerin şuur altına işlenmiş bir kalıntısından başka bir şey değildir ve belki insan hayatında geleneğin en çok kendisini gösterdiği yer, aile içi sorunlar ve çocuk eğitimidir.

Müslüman kitleler, aradan geçen yüzyıllara rağmen kendilerini çocuk eğitimi konusunda geleneğin olumsuz etkisinden kurtaramamışlar. Belki uyarılmamaktan belki de geleneğin şeytani bir dayanıklılığından; gelenek çocuk eğitimi konusunda yüzyıllardır Müslümanları esir almış, Müslümanların geleceğine, yeni nesilleri daha ileri bir düzeyde yetiştirme isteğine el koymuş; Müslümanların Hz. Resulullah aleyhi's-salatu ve's-selamın yetiştirdiği nesle benzeyen nesiller yetiştirmelerini engellemiş, Müslümanların ufkunu karartmış.

Çocuklar, bütün toplumların geleneklerinden çok çektiler. İnsan, genel anlamda küfürden ne çektiyse çocuklar geleneklerin olumsuz yanlarından onu çektiler. Biz, hep İslam'dan önceki Arapların kız çocuklarını katlettiklerini biliyorduk. Oysa Çinliler, yakın bir döneme kadar bu geleneği sürdürüyormuş. Bugün bile Çin'in pek çok yöresinde, yaralı bir kız çocuğunu hastaneye götürmek olmayacak bir durummuş. Aynı ülkede cinsiyetinin kız olduğu anlaşılın pek çok çocuk (kız çocuğu sahibi olmak geleneklerde yadırgandığından) kürtajla öldürülüyor. İlahi dinlerin yeterince ulaşmadığı o toplumda ileride büyük dengesizliklerin meydana gelebileceği konuşuluyor.

Geleneksel Tutumlar Batıl İnanışlardan Kaynaklanabilir.

Allah'ın Resülü salallahu aleyhi ve sellem'in şahitliğiyle her çocuk dünyaya İslam fıtratı üzerine gelir. Çocuk doğarken onun üzerinde bir günah yoktur.

İslam, dünyaya gözlerini açan çocuğa ne atası Hz. Âdem (Aleyhissalatu vesselam)in cennetten kovulma gerekçesinden bir suç yükler ne de başka bir suç... Hz. Resulullah aleyhi's-salatu ve's-selamın üzerinden Müslümanlara ulaşan ilahi hükümlerde ne “şeytan ruhlu erkek çocuğu” ne “cadı olacak kız çocuğu” vardır.

Müslümanlar, Hıristiyanlara ve putperest toplumlara ait batıl iddialara inanmaz. Ama çocuk eğitimi konusunda Müslüman toplumların geleneklerden kendilerini arındırmamaları ve başka dinlere ait batıl inanışların geleneğin içinde kendisini kolayca saklaması bu tür inanışları çağrıştıran tutumların kendilerinde görülmesine yol açıyor.

Bu durum, bizim çocuklarımıza İslami bir terbiye vermemizin önündeki en önemli engellerdendir.

Çocuk eğitimi uzmanlarının tespitiyle, çocuklar hakkında yanlış bildiğimiz bazı durumlar ve onların hakikati;

1- Her çocuk, bebeklik çağında ağlar ama bazı çocuklar daha çok ağlar. Kimi sabırsız anne babalar, “Bu çocuk kötü ruhlu”, “Onun ağlamasında bir uğursuzluk var” der; çocuğu zorla susturma yoluna gider. (Haber izleyenlerimiz, kimi psikopat tiplerin bu konudaki ceza yöntemlerini ve bunun yol açtığı faciaları duymuşlardır.)

Oysa uzmanlar, ağlamanın çocuk için bir iletişim aracı olduğunu söylüyorlar. Çocuk ağlıyorsa ya açtır ya bir sağlık problemi vardır ya da ilgi istemektedir. İnsan, sosyal bir varlıktır; birlikte bulunma ve temas etme ihtiyacıyla birlikte doğar. İlgi isteyen çocuk, odasında birinin bulunmasını, onu kucaklayıp öpmesini ister ve bu istek bebekten bebeğe daha çok veya daha az olabilir.

2- 3-4 yaşındaki kimi çocuklar, mukaddesata küfreder ve ilk anda kötü bir tokat yer.

Anne-baba, “Bu çocuk şeytan, onun ruhu bozuk” der. Hâşâ neredeyse dayakla onun içindeki sözde var olan şeytanı çıkarmaya çalışır.

Oysa uzmanlara göre çocuklar, sözlerimizi tahlil ederek ve davranışlarımızı taklit ederek hayatı öğrenmek ister. Bunun için bizim neye ne kadar değer verdiğimizi anlamaya çalışır. Örneğin evde hangi eşya üzerine titriyorsak bir gözle bizim tepkimizi süzerken diğer yandan o eşyaya ulaşır onunla oynamanın bir yolunu arar. Bu aynı zamanda onun bizi oyunun içine çekmek için bulduğu, bildiği en iyi yöntemdir.

Çocuk, mukaddesatla olan bağımızın farkındadır, ancak o bağın bizim için ne kadar önemli olduğunu anlamak ister. O küfürler, onun öğrenme merakının dışarıya yansımından başka bir şey değildir. (Bu tür çocukların ileriki yaşlarda olgun birer mü'min olabildikleri bilinmektedir.)

Çocuk, masumdur, onun eğitiminden biz sorumluyuz. Böyle bir duruma da kaşlarımızı çatabilir, onun kulağını çekebiliriz. Ama bununla birlikte onun anlayabileceği bir dille ona izahat yapmak gerekir. Bu izahlar hem çocuğu rahatlatır, onun merakını giderir hem de bize çocuğa o merakının doruğa çıktığı anda mukaddesatla ilgili gerekli bilgileri vermemizi sağlar.

(Aynı durum, bize yönelik hakaretler için de geçerlidir. Çocuk, sadece, o sözlerin ne anlama geldiğini anlamaya çalışıyor ve bunun için çocukça bir yol deniyor. Buna karşılık tepkisiz kalmak yanlışdır ama bunun için çocuğu hâşâ “şeytan ruhlu” olarak görmek de yanlış)

3- Kimi çocuklar, ayıp yerleri ile oynar. Anne-babalar, “bu çocuk sapık” der, elini yakmaya varan cezalar verir. Özellikle bu uygunsuz davranış kendilerine yönelikse cezayı ağırlaştırırlar.

Oysa uzmanlara göre çocuk, cinselliği, 11-12 yaşlarında hisseder. 5 yaşındaki bir çocuğun elinin kulağına varmasıyla ayıp yerlerine varması arasında hiçbir fark yoktur. Bunun yanlış olduğunu ona anlatmak gerekir. (Basit cezalar eğitici ama bu husustaki ağır cezaların çocukları olumsuz etkilediğine dair ciddi tezler vardır.)

Çocuğun, anne-babaya yönelik yanlış yaklaşımı onları tanıma (insan gerçeğini öğrenme), kendini çıplak edip karşılarna çıkması ise kendisini tanıma ve farklı haller karşısında aldığı tepkiyi ölçerek hayatı öğrenme isteğinin bir neticesidir. O, “edepsiz ruhlu, hulkiyeti bozuk” değildir. Sadece henüz edepten yoksundur; onu edeple donatmak gerekir.

4- Özellikle kimi erkek çocukları, oyuncak silahını doğrultarak önüne gelene öldün, der ve onlar için “katil ruhlu, canavar, kötü adam” denir.

Oysa yapılan araştırmalarda çocukların ölümü bir tür uyku sandıkları tespit edilmiştir. Bu etkinlik, çocuk için sadece bir oyundur. Bu oyunu oynayan pek çok çocuk da oldukça kırılgandır.

Çocukların 4 yaşın altında bile ölüm korkusunu yaşadığını iddia eden uzmanlar vardır. 5-6 yaşlarda ölüm gerçeğini kavramak, çocukların en önemli meraklarından. “Dedem niye öldü?” sorusuna karşılık “O ne zaman eve gelecek?” diye sormaya devam eden çocukların

aldıkları olumsuz cevaplar ve ardından sordukları soruların neticesinde “Anne sakın yaşlanma yoksa öleceksin” dedikleri, yataklarında hüngür hüngür ağlamalarının nedeni sorulduğunda; “Büyüyeceğim, yaşlanacağım ve öleceğim; ben büyümek istemiyorum” diye bağırdıkları ailelerden alınan bilgiler arasındadır.

Bu korkunun çaresi, çocuğa sağlam bir ahiret inancı vermektir. Belli ölçüler içerisinde anlatılan bir ahiret hayatı çocuğu “yok olma” endişesinden kurtaracağından tedavi edicidir. Buna rağmen “zincirleme soru” hevesini bir yerde kesmeyi bilmek de gerekir.

Galiba bu örnekler, çocuğa karşı tutum konusunda yeteri kadar açıklayıcıdır. Çocuk psikolojisiyle ilgili kitaplarda emekleme çağındaki aşırı hareketlilik, kıskançlık, bencillik, yalan söyleme merakı gibi sorunlar için de benzeri açıklamalara yer verilmektedir.

Netice olarak;

Çocuklarımızı, gelenek kaynaklı batıl inanışlarla “şeytan ruhlu, katil yapılı, hulkiyeti bozuk” gibi mesnetsiz etiketlerle etiketlemek yerine onların terbiyeye, eğitime ihtiyacının olduğunu ve bu işten sorumlu olanın biz olduğumuzu bilmek zorundayız. Müslüman, “Bırakın yapsınlar” duyarsızlığı içinde olamaz; soruna müdahale eder ve her konuda örnek olarak Hz. Resulullah aleyhi's-salatu ve's-selamı ve Onun sünnetine hakkıyla uyan önderleri bilir. Sevgi Hz. Resulullah aleyhi's-salatu ve's-selamın çocuk eğitiminin esasıdır.

Sevgi üzerine oturmayan bir yaklaşım, bizimle çocuklar arasında nefret duvarları örer, çocukların bilinçaltına bize ve değerlerimize karşı nefret tohumları eker.

Geleceğimizi çocuklarımız üzerinde bina etmek durumundayız. Gelecekte emin olmak onları iyi eğitmekle mümkündür. İyi bir eğitim için de genel anlamda çocukları ve özelden kendi çocuğumuzu iyi tanımak zorundayız.

Kutu..... kutu.....

Çocuk Eğitimi Konusunda Duyarsızlık

Ankara’da çalıştığım yıllarda beni tanıyan veya tanımayan “modern” görüşlü velilerin çocuk-geç eğitimine yönelik soru yağmuru beni hayrete düşürürdü. Eğitim kurumuna gelen bir veli, bir iş için uğradığım bir devlet dairesinin müdürü, gittiğim bir doktor, toplu taşıma aracında çoğu zaman olduğu gibi beni tashih yaparken gören bir yolcu, hatta ifademi alan polis memuru o kadar ciddiyetle bu konuda bilgi almaya çalışırlardı ki... Pek çok çocuğun-gencin manevi boşluğunun bu ilgiyle en azından maddi bir boşluğa, başarısızlığa düşmesinin engellendiğine bizzat tanığım. Onların ahireti gitse de dünyaları bu gayretle elde kalırdı. Allah (cc) Rahmandır, gayret gösterene dünyayı verir.)

Buna karşılık İstanbul’a gittikten sonra gerek İstanbul’da gerek konferans amacıyla gittiğim şehirlerde, Batı’daki bir şehir istisna, müteaddiyin insanların bu konuda neredeyse hiç soru sormamalarına şaşırdım. Diyebilirim ki üç yılda 10–15 soru almadım. Bunun geleneklerimizdeki “çocuğunun durumunu başkasına (hele dünya hususunda) arz etmenin ayıp sayılmasından kaynaklandığını düşünüyorum ve herhalde o üç yılda çok az husus, beni bunun kadar üzmüş ve kaygılandırmıştır.

Çocuk Eğitim -9-

Önce İslami Şuur

“Bütün insanlar, tek fitrat üzerine doğar, anne babaları onları değiştirir.” (Hadis-i Şerif)

Bütün çocuklar, İslam fitratı üzerine dünyaya gelir. Onların özleri tertemizdir, içleri apaydınlıktır, zihinleri küfrün karanlığından uzaktır. Bütün vasıflarıyla, Allah’ın varlığını ve birliğini bilmeye yatkındır.

Bu, beyaz bir sayfa gibi olan temiz fitratın vahiyle ve vahyi dosdoğru kavrayan akli birikimle desteklenmesi gerekir.

Fitrat, Allah’tandır; önceden gelir, vahiy de Allah’tandır, sonradan iletilir.

İkisi bir araya gelince insan sırat-ı mustakim-i bulur.

Anne – babaya düşen, yüce Allah’ın kendisine sunduğu, kendisine hediye ettiği, kendi velayetine emanet bıraktığı çocuğun o tertemiz fitratının üzerine, Resulullah(s.a.v)’a geleni eklemek, böylece o tertemiz fitratı olduğu hal üzere korumaktır. Çocuğu,

“Şüphesiz ki Ben yüzümü hanif olarak, gökleri ve yeri yaratana çevirdim ve Ben müşriklerden değilim,” (Enam-79)

“De ki şüphesiz Benim namazım, ibadetim, hayatım ve ölümüm alemlerin Rabbi olan Allah içindir. (Enam-162)

Şuuruna ulaştırmaktır.

Tertemiz fitrat, ancak bu şuurla buluşunca çocuk dünya ve ahiret saadetini bulur.

Şuur nedir ve nasıl oluşur

Şuur, Elmalılı Hamdi Yazır’ın Bakara Suresinin 12. ayetinin tefsirinde ayrıntılı olarak izah ettiği üzere kavrayışın (idrakin) başlangıcıdır; özdür, mihenk taşıdır, bilgiye vurulmayan bir seçiciliktir.

İnsanın seçiciliği his ve ihtisastan oluşur; his, çevrenin etkisiyle fitrata işlenen özdür, ihtisas ise eğitimle, okumayla elde edilen bilgidir. Şuur, ihtisasla, yani bilgi edinmeyle gelişse de daha çok histen oluşur.

Çocuk, bir kötülükle karşılaşır ve ondan nefret eder. “Niye nefret ediyorsun?” diye sorarsanız “Pistir de ondan “ der. Neden pis?” çocuk bunu izah edemez, bilgisi, zihin kuvveti (hafızası)

diğer bir ifadeyle ihtisası bunu izah etmeye yetmez. Ama çocukta oluşan hissiyat, onu o “pis”likten nefret ettirir.

Ya da çocuk bir iyilik görünce ona sempati duyar, onunla o iyilik arasında bir yakınlaşma başlar. “Buna neden yaklaşıyorsun, seninle bunun arasında bu olumlu iletişimi kuran nedir? diye sorulduğunda “Bu iyidir de ondan” der “Neden iyi?” diye sorulmaya devam edildiğinde cevap alınmaz. Onu o iyiliğe yaklaştıran, ihtisasından (bilgisinden) öte hissiyatıdır (hisleridir.)

İşte bu tam izah edilmeyen, vasıfları açıklanamayan ama kötülükten uzaklaştırıp iyiliğe yaklaştıran hissiyat (hisler), İslami şuurun ta kendisidir. Biz ona İslami ruh da diyebiliriz.

Şuur, hafıza değildir. Hafıza, bir bilgi kutucuğudur. Şuur, akıl değildir akıl daima izahı seçen bir araçtır. Hâlbuki özellikle erken şuurda, yani çocukluk şuurunda izah çoğu zaman yoktur.

Şuur, anne – baba ve çevrenin her tür halinin doğrudan veya dolaylı iletişimiyle, sevdirmesiyle, nefret ettirmesiyle oluşan, içinde yetişilen ortamın özünün sindirile sindirile alınmasıyla oluşan bir mihenk taşıdır. Hafıza dediğimiz bilgi kutucuğu onu destekler, güçlendirir. Daha hızlı harekete geçirir, tetikler. Akıl da onun etrafında oluşur.

Bunlar bir araya geldiğinde biz;

- (1) İslam fitrattan
- (2) İslam şuru
- (3) İslami hafızayla desteklenen İslami akla ulaşırız.

Bu üçü birlikte hilafet görevini eksiksiz yerine getiren bir mü'mine kavuşturur bizi.

Mü'minin fitratı temizdir, şuru İslamidir, hafızasında İslami bilgiler vardır ve akli İslam dairesi içinde hüküm verir.

Çocuğun akıl yürütme gücü, idraki zayıftır. Çocuk eğitiminde ilk hedefimiz, bilgi birikimi, tecrübesi, akli yetersiz kalsa bile çocuğumuzun müşrikçe olandan, kâfirce olandan, fasıkça olandan, zalimce olandan nefret etmesi; mü'mince olanı sevmesi ve ona yakınlık duymasındır.

Böylece onun hislerinin İslamileşmesi, vicdanının İslamileşmesi, zevklerinin İslamileşmesidir.

Elmalı'nın ifadesiyle biz çocuğa “O çocuktur, kendini bilmez deriz. Bu sözle onun kişiliğinin oluşmadığını ifade ederiz. Bize düşen ona kendini bilir konuma çıkması için yol göstermemizdir. O, kendini bilince Rabbinin bilecektir. Rabbinin dışında her şeyin batıl olduğunun farkına varacak, kendisini Rabbi için feda edecek; böylece hak yolda “fena”ya ulaşır Rabbinin kendisinden razı, kendisinin de Rabbinden razı olduğu mertebeye kavuşacak.

Şuur bu “kendini bilme” yolculuğunun çekirdeğidir, temelidir. Şuur, hafızadan farklı olarak mustakar (geçici) değildir. Günah darbeleri yediğinde siner, pasifleşir ama insan, yaptıklarının farkına vardığında, hatırlama (tefekkür) dediğimiz hal ile çarpıldığında sindiği yerden çıkar ve etkinleşmeye başlar.

“Kaza geçirdim, ölümü hatırladım hidayet buldum.” “Yarı sarhoşken aksakallı bir ihtiyar bana baktı, tiksindi, ben de kendimden tiksindim ve bir daha içmedim” diyen kişilerin pek çoğunun çocukluğunda onun bile fark etmediği, çok zayıf bile olsa bir şuurla karşılaşırız. O

çok zayıf şuur, tek başına onu korumaya yetmemişse de onun peşini de bırakmamış, onun vicdanının sarsıldığı, kalbinin inceldiği bir anda fırsatını bulup ortaya çıkmıştır.

Küçükken annesi, babası veya başka bir aile büyüğü ona o hissiyatı kazandırmıştır. Ya da çevresinden almış onu.

Zındıklardan bir yazar, sabah ezanını çok sevdiğini bazen sadece ezan sesini duymak için uyandığını söylüyor.

Avusturalya’da yaşayan ve Türkiye’ye geldiğinden ailesinin yanında kalmaya tatilini eğlence mekânlarında geçiren bir yaşlı için çocuğu “Geceleri sabah ezanına kadar uyumuyor. Ben o sesi ne çok özledim, deyiş başını camdan çıkararak ezanı hasretle dinliyor” demiş.

Yine bir süre önce Amerika’da bir fuar etkinliğinde ezan okunduğunda Anadolu göçmeni yaşlı Ermenilerin ağladığı kaydedilmiş, kendilerine “Neden?” diye sorulduğunda “Biz, bu sesi öylesine benimsemiştik ki...” demişlerdir.

Gerçekten her üç örnek için de izah yoktur, vasıfları ifade edilmeyen, çok zayıf ve sadece ezan unsurunda kalacak kadar dar da olsa bir şuur vardır. Ezan sesinin güzelliği, çekiciliği o şuura yerleşmiş. Zındık yazarın inançsız kafası, yaşlının günahla kararmış kalbi, Ermeni’nin din farkı onların bir an için o şuurun kapsamına girmekten, kendisini ona kaptırmaktan alıkoyamıyor. Şuur; akla, günaha, batıl inanca galip geliyor. O gizli şuur gücü onların iradesine bile el koyuyor ve onları paylaşmadıkları veya duyarlı olmadıkları bir inancın yansımalarına çekiyor.

Bize düşen, İslam’a yönelik hisleri sağlamlaştırmak, o hisleri koşulların etki alanından mümkün oldukça beri kılmak, çocuğumuzun İslam’a yönelik hislerinden emin olmak, onda bir an için bile kaybolmayacak kadar köklü, hayatın her alanını eksiksiz kaplayacak kadar geniş kapsamlı bir şuur meydana getirmektir.

İşte böyle bir şuur için ne yapabiliriz? Şuurun bir his olmaktan çıkıp “vicdanda kalma” riskinden kurtulup amele yansımaları için nasıl bir yol takip edebiliriz?

Akla ilk gelen, çokça İslami bilgidir.

İlimsiz amel olmaz, hatta ilimsiz akide de olmaz. Ama çocuk eğitiminde bilgi her şey değildir. Bilgi bazen merkebin sırtındaki yük gibidir. Bir dış unsurdur. Dış unsur olduğu için hem içe sirayet etmeme riski vardır. Hem de kolay terk edilebiliyor, bir kenara atılabiliyor. Bizim, bilgiden daha etkili, bilgiden daha çok içe sirayet eden ve oradan kolay çıkmayan bir unsur veya unsurlara ihtiyacımız vardır.

İslam’ın hâkim olduğu bir ortamda, lisan-ı halin İslami ve rakipsiz olduğu bir ortamda şuur, çoğu zaman kendiliğinden oluşur. Bize düşen onun üzerine bilgi eklemektir.

Ama Allah’ın düşmanlarının çocuğumuzu elimizden kapmak için bizimle yarıştığı İslami şuur yerine onda alternatif bir şuur oluşturmak istediği günümüz ortamında bilgi de yetersiz kalır, zorlama amel de...

Allah düşmanları, çocuğumuzu elimizden almak için, bizim bir gaflet anımızı, açığımızı, zaafiyetimizi gözetliyor ve çocuğumuza dışı şekerle kaplanmış zehirli haplar veriyor. Böyle bir ortamda daha titiz olmak, çocuğumuza daha çok zaman harcamak, onunla ilişkimizde samimi-yetsizliğe, dıştan bir ilgiye dönüşmeyen daha ustaca bir tutum içinde olmak durumundayız.

Özellikle Arap İslam âleminde gelen eserler, rakipsiz bir ortam için hazırlandığından ağır bir bilgi yüküne sahip. Çoğu zaman okuyucu onları, en çok bilgi verdiğine göre en iyi eser sayıyor.

Hâlbuki Üstad Bediüzzaman Risalelerini eğitim sisteminin ve günahkar bir çevrenin yeni nesli kapmak için pusuda beklemeyi değil, insan pazarında bas bas bağırdığı bir ortam için hazırladığından onlarda yoğun bilgiden öte Kur'an-ı Kerimin Mekki süreleri gibi iknayı öne çıkarıyor; peş peşe arttırma yerine "sağlamlaştırılmayı", temeli sarsılmaz, depremlerden etkilenmez bir niteliğe büründürmeyi seçiyor.

Bilgi, çok önemli; ilimsiz şuur ne işe yarar ki çocuğa idrakinin üzerinde bilgi yüklemek; bilgi yüklenen çocuğu mutlak garanti altında görmek, "Bu kadar bilgi verdik ama hala dilediğimiz gibi değil" deyip hem kendini hem çocuğu yıpratmak; çocuğu ağır bilgileri kısa sürede ezberlemeye zorlamak daha ağır hatadır. (Yöremizde pek çok dinsiz kişinin hoca, şeyh evladı olması, "şeytan hilesi" deyip geçilecek bir konu değil. Eğer sosyalizm olmasaydı bilgi onları ayakta tutardı. Ama rakip olunca, rakip daha yoğun bir bilgi bombardımanına alınca ve o çocuklarda İslami şuur da olmayınca onlar yoldan çıktılar.)

Hafıza, kalbe sirayet etmeyince bir anlam taşımaz. Biz, hem bilgi vereceğiz hem çocuğun kalbini yoğuracağız, bilgiyi miktar miktar hamurun içine katacağız. Fazla versek şekil olmaz. Az versek katı kalacak.

En çok lisan-ı halimizle örnek olarak, sevdirerek, merakını canlı tutarak ve kıvamında cezalandırarak çocukta İslami bir şuur, İslami bir ruh, İslami bir kişilik, İslami bir akıl inşa edeceğiz.

İkna ede ede yol alacağız, geciktiğinde sabredeceğiz, tembelleştiğinde teşvik edeceğiz, ilim konusunda geç bırakmayacağız, kaldıramayacağı ilmi de yüklemeyeceğiz. Sorumsuzlaşmasına izin vermeyeceğiz. Rabbimizin yüklediği bir sorumluluğu da yüklemeyeceğiz.

Çocuk Eğitimi -10-

Çocuklarımızı Karamsarlığa Boğmayalım

“Kesin olan şu ki sizin için, Allah’ın huzuruna çıkmayı umanlar, ahiret gününe inananlar ve Allah’ı çokça zikredenler için Allah’ın Resulü güzel bir örnektir.”(Ahzab: 21)

Çocuklar, büyüklerine bakarak, onları dinleyerek kendileri için gizli veya açık önderler tayin ederler. O, önderlerin hayatlarını, duygu, düşünce ve davranışlarını hayatlarına taşıyarak kendi hayatlarına şekil verirler.

Manen emanet etme, madden emanet etmekten çok daha önemlidir. Çocuğu, bir öndere (bir hayat rehberine) yönlendirmek onu bir tür, o öndere emanet etmek anlamına gelir.

Söz konusu emanet olunca Hz. Resulullah aleyhi's-salatu ve's-selamdan daha emin kim olabilir? Kim, Ondan daha çok emanete sahip çıkabilir? Kim, Ondan daha çok, emanetini selamet içinde tutar?

Müslüman çocuğun, manen emanet bırakılacağı kişi Hz. Resulullah aleyhi's-salatu ve's-selamdır. O, Müslüman çocuğun, hayatını kendi hayatına taşıyacağı, hayatını Onun hayatına benzeteceği önderdir. O, yüce Rabbimizin tayiniyle “Üsve-i Hasene”dir. En güzel, en mükemmel örnektir.

Müslüman çocuk, “Üsve-i Hasene”yi sever; “Üsve-i Hasene”nin sevdiği bir çocuk olmak ister. “Üsve-i Hasene”nin çocukları çok sevdiğini bilir. Kendisini “Üsve-i Hasene”nin seferlerden dönerken Medine’nin girişinde terkisine aldığı Hz. Hasan gibi, Hz. Hüseyin gibi, Hz. Usame bin Zeyd gibi, Hz. Abdullah bin Abbas gibi hisseder. Kendisini bizzat o terkinin içinde o çocuklar gibi görür, öyle hayal eder.

Müslüman çocuk, o terkideki çocukların inancıyla inançlanacak, onların ilmiyle ilimlenecek, onların hedefleriyle hedeflenecek, onların ahlakıyla ahlaklanacak, onların tepkisiyle tepkilenecek, onların kabulleriyle kabul sahibi olacak, onların hayatlarıyla hayatlanacak; onların hayatını, bugünün gerçekliği içinde kendi hayatına taşıyacak. Onun hayatına bakıldığında onların hayatından sayfalar görünecek, dolayısıyla Müslüman çocuğa bakan “Üsve-i Hasene”den izler görecektir; Onun hayatından “Üsve-i Hasene”ye ulaşacak. Bu ne güzel çocuk ve onun emanet edildiği önder ne güzel önderdir diyecek.

Tevhid anlaşılmadan Hz. Resulullah aleyhi's-salatu ve's-selam anlaşılmaz; Kur'an'a iman etmeyen Hz. Resulullah aleyhi's-salatu ve's-selama iman etmiş olmaz.

Müslüman çocuk, Kur'an'ı okur ve Onda “Üsve-i Hasene”yi bulur. Çünkü “Üsve-i Hasene”nin ahlakı bizzat Kur'an’dır:

- “Allah’la beraber başka ilahlar edinme...

- Rabbin, yalnız kendisine kulluk etmenizi ve anne-babaya iyilik etmeyi kesin bir emirle emretti...
- Kalbinizde olanı en iyi Rabbiniz bilir...
- Akrabaya, düşküne, yolcuya hakkını ver, elindekileri gereksiz yere saçıp savurma...
- Eğer Rabbi'nden bir rahmet bekleyerek onlardan yüz çevirmek zorunda kalıp yardım edemezsen, onlara hiç değilse gönül alıcı bir söz söyle...
- Elini boynuna bağlama (cimri olma) ama büsbütün eli açık da olma...
- Yoksulluk korkusuyla çocuklarınızın canına kıymayın...
- Sakın zinaya yaklaşmayın...
- Haklı bir sebep olmadıkça Allah'ın dokunulmaz kıldığı cana kıymayın...
- Yetimin malına rüşdüne erinceye kadar en güzel şekilde yaklaşın. Verdiğiniz sözleri de yerine getirin...
- Bir şeyi ölçtüğünüz zaman ölçüyü tam tutun, doğru teraziyle tartın...
- Bilmediğin bir şeyin ardına düşme...
- Yeryüzünde böbürlenerek yürüme...

Bütün bunların kötü olanları, Rabbinin katında seilmeyen şeylerdir.”(İsra Suresi: 22-38 ayetleri arasında buyrulan hükümler)

Müslüman çocuk, bu emirlere sarılacak ve bu emirleri dünyanın dört bir yanında yürürlüğe koymak için, bütün insanlığa onları ulaştırmak için mücadele edecek.

Hz. Resulullah aleyhi's-salatu ve's-selamdan önceki peygamberlerin kıssaları, Hz. Resulullah aleyhi's-salatu ve's-selamın tebliği için bir tefsirdir; Hz. Resulullah aleyhi's-salatu ve's-selamın ardında bıraktığı örnek neslin mücadelesi de Onun tebliği için bir tefsirdir.

Hz. Yusuf (a.s)'taki güzelliklerden biri de onun peygamber ocağından bir çocuk olarak uzaklaşıp Mısır'ın şatafatına düşmesine rağmen tevhid çizgisini, muvahhid ahlakını eksiksiz sürdürmesidir.

Yusuf Suresi'nde Hz. Yakub(a.s)'un dilinden şöyle buyrulur: “Kâfir bir kavimden başkası Allah'ın rahmetinden umut kesmez.” (Yusuf Suresi: 87)

Hz. Yakub (a.s), atası Hz. İbrahim (a.s)'in yolu üzerindedir. Hz. İbrahim(Aleyhissalatu vesselam)'e “Sana gerçeği müjdeliyoruz, sakın ümitsizliğe düşenlerden olma.” (Hicr: 55) dendiğinde O “Delalette olanlardan başka Allah'ın rahmetinden kim umut keser ki?” (Hicr: 56) diye buyurmuş.

Müslüman, Allah (cc)'ın rahmetinden umut kesemez. Onun, Allah (cc)'ın rahmetinden umut kesmesi kendisini yakmasıdır, kendisini bile bile ateşe atmasıdır.

Müslüman'ın çocuğunu karamsarlaştırması ise sadece çocuğunu değil, ümmetin geleceğini yakmasıdır.

Müslüman çocuğu, karamsar olamaz, karamsarlaştırılmaz. O, Hz. Yusuf (Aleyhissalatu vesselam) gibi Mısır'ın modern misali şatafatı içinde kalmak durumunda bırakılmışsa da bozulmayacak. Onun ufku, Hendek Günü'nün belirsizlikle daha da ağırlaşan zorlukları içinde dünyanın fethini va'd eden "Üsve-i Hasene"nin terkisinde büyüyenlerin ufku gibi açık olacak.

Kendisinden bir önceki nesle nasip olmaması, ona nasip olmayacağı anlamına gelmez. Her nesil bir basamaktır. O, bir basamak daha hakkın zaferine yakındır. O, ya dünya değiştirecek ya da dünyayı değiştirmede bizden daha üstte bir basamak olacak.

"Beyaz Saray'ın tepesine, Moskova'nın ortasına tek yol İslam yazacağız" diyen kuşağın karamsar olması için bir neden yok. Bütün belirsizliklere rağmen bugün dünya Müslümanlarının durumu, 30-40 yıl öncesine göre daha iyidir. Sıradan kitlelerde görülen aşınmaya rağmen bu böyledir. Bugün dünya Müslümanları en azından iktidardır veya iktidar ortağıdır. 30-40 yıl önce ise (şuurlu kesim olarak) bir avuç "İslamcı"dan ibarettiler.

Hem yaşanan gerçeklik (mevcut şerait, hal) aldattıcıdır. Zaferi Rabbimiz va'd etmiş, O'na kim engel olabilir?

Allah (cc) indinde tek din İslam'dır ve dünya eninde sonunda İslam olacaktır.

Kardeşleri tarafından karanlık bir kuyuya atılan Yusuf'un eliyle Mısır'a ahlakı yeniden getiren, Hendek Günlerinde doğanları daha buluş çağına ermeden binlerce km. uzağın, bizim topraklarımızın fatihi yapan Allah (cc)'in gücü va'dini yerine getirmeye elbette yeter. O'nun va'dini yerine getirmesine kim mani olabilir?

Gelin bu Kutlu Doğum'da çocuklarımızı Hz. Resulullah aleyhi's-salatu ve's-selama emanet edelim. Gelin! Onları Onun dilinden onlara dünyanın fethini va'd edelim.

Rabbim, evlatlarımızı bizden salih kılsın; günlerinin günlerimizden hayırlı kılsın...